KARYS

1966

RUGPJŪTIS - RUGSĖJAS - SEPTEMBER

Nr. 7

KARYS

1966

Nr. 7 (1424)

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis

Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis

Dail. literatūros dalį redaguoja — Vincas Jonikas

Administratorius — Leonas Bileris

Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

Atskirus skyrius redaguoja:

P. Petrušaitis — Tremties Trimitas

E. Petrauskaitė — Šaulė Tremtyje

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje

TURINYS

Šešupės Augštupyje ..... viršelis

K. Ališauskas — Joniškėlio partizanai Laisvės kovų metu 193

P. Būtėnas — Premijuotina mūsų istorijos painiava 198

J. Žilys — Dvylika metų Lietuvos karinės tarnybos 202

V. Lagenpučas — Karo mokyklos VIII laidai 40 metų 205

Karo mokyklos XVIII laidos suvažiavimas 207

Tremties Trimitas 212

Šaulė Tremtyje 214

Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje 216

Karinės Žinios 218

Kronika 220

ATSTOVAI: Baltimore ..... M. ŠIMKUS
Chicago ..... A. REKLAITIS
Cleveland ..... L. LEKNICKAS
Los Angeles ..... O. ŽADVYDAS
Philadelphia ..... A. IMPOLĖNAS
Australija ..... V. ŠALKŪNAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

Boston, Mass. — "Baltic Florists"

Chicago, Ill. — J. Karvelis, "Marginiai, H. Naujoks, "Parama", K. Rožanskas, G. Šilingaitė, J. Virpša, Kareckas, Edv. Štangenbergas.

Detroit, Mich. — V. Perminas ir S. Malinauskas

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis

Kenosha, Wis. — B. Juška

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas

Newark, N.J. — Kazys Trečiokas

Omaha, Nebr. — J. Kamantauskas

Woodhaven, N.Y. — J. Pašukonis ("Aidas") "Romuva"

Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — Z. Orvidas

Toronto, Ont. — Augustinas Kuolas, P. Misevičius

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew Surrey

AUSTRALIJOJE:

A. Kubilius — 131 Crozier Avenue, Edwardstown, So. Australia

P. Mažylis — 1 Taroonga Court, Norlane, Vic.

L. Vasiliūnas — 26 Gwynne St., Firle So. Australia

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB
Centro Lituano, Plaza Principal de La Vega, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A. Subscription $6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

KU biblioteka

093 00523792 2

Atgaivintas Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1950 metais

KARYS

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 7 (1424) RUGPJŪTIS - RUGSĖJAS - SEPTEMBER 1966

JONIŠKĖLIO PARTIZANAI LAISVĖS KOVŲ METU

K. ALIŠAUSKAS

1918 m. į Biržų ir Joniškėlio apylinkes iš Rusijos grįžo būrelis lietuvių karininkų ir nemažas skaičius vietinių inteligentų. Nors vokiečių karinė administracija buvo gan griežta ir gyventojų laisvas susižinojimas buvo labai suvaržytas, tačiau vietos karininkai ir inteligentai slaptai susirinkdavo ir pasitardavo apie tolesnę veiklą. Biržų ir Joniškėlio miestuose vokiečių karinė administracija 1916 m. įsteigė apskrities būstines. Tad slaptų sueigų bei pasitarimų centrais tapo Biržų ir Joniškėlio miestai, retkarčiais kuris nors valsčiaus miestelis. Tuose pasitarimuose daugiausiai buvo svarstomas saugumo klausimas. Besvarstant ir kilo mintis, reikalui esant, sudaryti savanorių partizanų būrius.

1918 m. lapkričio mėn. pradžioje buvo gautas iš Vilniaus Valstybės Tarybos paraginimas sudaryti valdžią vietoje, organizuojant parapijinius — valsčių bei apskričių, komitetus. Sukruto veikti visi gyventojai.

Joniškėlio apskrities valsčių atstovų suvažiavimas įvyko Linkuvoje 1918 m. lapkričio 27 d. Suvažiavimas tapo pavadintas "apskrities seimeliu". Seimelis išrinko apskrities komitetą: pirmininku M. Marmą ir vicepirmininku J. Navaką.[2] Prasidėjo organizacinis darbas, valsčiai išsirinko komitetus. Tuoj buvo suorganizuota milicija gyventojų saugumui ir tvarkai palaikyti. Apskrities seimelis nustatė gyventojams mokėti mokesčius apskrities reikalams. Mokesčiai nebuvo dideli, pagal turimų išteklių didumą. Gyventojai mokėjo juos be pasipriešinimo.

Mėnesio bėgyje iš vokiečių buvo perimtas visas apskrities administravimas. 1919 m. sausio 5 d. buvo perimtas siaurasis geležinkelis Gubernija - Paašmenė. Susisiekimas nebuvo nutrauktas nei vienai dienai. Ginklų tačiau nebuvo gauta; perkant bei mainais buvo įsigyta keletas šautuvų ir kiek šovinių.

Artėjant rusų bolševikų kariuomenei prie Joniškėlio, lietuviai inteligentai keletą kartų tarėsi, ką reikės daryti, kai bolševikai užims kraštą? Daugumas nusprendė, kad reikia likti vietoje ir slaptai dirbti Lietuvos atstatymo darbą. Užėjus rusų bolševikams, Joniškėliečiai nebuvo netikėtai užklupti ir kaip mjr. P. Gudelis rašo: "Sekmingai pradėtas Lietuvos atstatymo darbas buvo jėga sutrukdytas, bet nesustabdytas". Krašto apsaugos ministeris karin. M. Velykis sutiko su Joniškėliečių projektu, kad karininkai nevyktų į Kauną, bet liktų vietoje ir organizuotų bolševikų užimtame krašte kariuomenę ar partizanus. Karininkų daugumas taip ir pasiliko.

1919 m. sausio mėn. pradžioje vokiečiai pasitraukė į Šiaulius. Lietuviai trumpą laiką vieni tvarkė apskritį. Netrukus iš rytų, nuo Panevėžio atvyko rusų bolševikų kariuomenė, jėga pašalino rinktąją valdžią ir įsteigė revoliucinius komitetus apskričiai ir valsčiuose.

Kai kurių valsčių partizanai pasipriešino pirmiesiems bolševikų atėjūnams. Pašvitinio valsčiaus partizanai, karin. J. Bartasevičiaus vadovaujami, pirmuosius rusus bolševikus, atėjusius iš Latvijos per Žeimelio miestelį, užpuolė prie Rinkūnų dv. Kautynės įvyko 1919 m. sausio 16 d. ir truko keletą valandų. To susirėmimo metu žuvo pirmasis partizanas kovoje dėl Lietuvos laisvės — Vainauskas Aleksandras. Po susirėmimo rusų bolševikai pasitraukė, bet netrukus grįžo su didesnėmis jėgomis. Pašvitinio partizanai išsislapstė.[3]

Rusų bolševikams artėjant prie Joniškėlio, apskrities komiteto pirmininkui M. Marmai buvo patarta pasišalinti ir jis išvyko į Kauną. Pa-

Joniškėlio partizanų mirties bataliono karininkai

silikusieji susiorganizavo slaptas trejukes. Slaptos organizacijos veikimo centre Joniškėlyje atsistojo: J. Navakas, karin. A. Šumskis ir karin. A. Kazilevičius. Tas centras apėmė Joniškėlio, Biržų, dalinai Šiaulių ir Panevėžio apskričių pakraščius. Valsčiuose irgi buvo slaptai veikiama. Linkuvos valsčiuje: karin. Al. Šumskis, Tenteris, Lingys, Dineika, P. Spūdas, Gobis, Braždžiūnas; Vaškų valsčiuje: karin. P. Gudelis, Maldutis; Pasvalio valsčiuje: trys broliai Trinkūnai, Traškevičiai; Pušaloto valsčiuje: karin. A. Michelevičius, mokytojas Skvireckas, kun. Jaskevičius, Repšys, Rutkauskas; Pašvitinio valsčiuje: karin. J. Bartasevičius, Marčėnas, Vainauskas; Saločių valsčiuje: broliai Trimakai ir kt.; Joniškėlio valsčiuje: broliai Stapulioniai, Vitartas, Bičkūnaitė; Biržuose: karin. J. Atstupėnas, Gaidelis, Šilkarskis, Kairys, Kurlinskas; Vabalnikuose: B. Sakalauskas ir kiti; Kriukuose: broliai Rožauskai; Pakrojuje: Neilandas, Janavičius, Kublickas. Laikui bėgant organizacija vis plėtėsi.[4]

Dauguma vietos karininkų ir inteligentų prisitaikė pasikeitusiose sąlygose. Tie, kuriuos komunistų revoliuciniai komitetai kviesdavo talkininkauti ir užimti tarnybas, sutikdavo ir eidavo dirbti. Kai kurie patys pasisiūlydavo, stengdamiesi užimti vietas komitetuose ir milicijoje. Karininkai, kurie tapo milicijos viršininkais, stengėsi užverbuoti patikimus Lietuvai milicininkus.

Susidariusios slaptos organizacijos tarpusavio ryšis buvo gana geras, tik su Lietuvos vyriausybe Kaune — buvo silpnas. Retkarčiais pavykdavo tik paskiriems asmenims nuvykti į Kauną, suteikti žinių apie savo veiklą ir parsivežti žinių ir proklamacijų iš Kauno.

Rusų bolševikų raudonosios kariuomenės daliniai Joniškėlio ir Biržų apskrityse buvo sustoję trumpam laikui. Kai tik susiorganizavo vietos revoliuciniai komitetai, kariuomenė išvyko į Šiaulius, Joniškį ar Radviliškį. Vėliau atvykdavo tik paskiri būriai kuriam nors konkrečiam uždaviniui, dažniausiai maisto ir pašaro rekvizicijoms, arba vietos gyventojams įbauginti.

Sumaniai veikiant Joniškėliečių partizanų organizacijos centrui ir jo skyriams valsčiuose pavyko: 1. pritraukti organizacijon labai daug susipratusio jaunimo, 2. apsiginkluoti, įvairiais būdais paimant ginklus iš bolševikų, kartais net juos nuginkluojant, 3. dalinai demoralizuoti bolševikų administraciją ir kariuomenę, skleidžiant proklamacijas ir jiems nepalankius gandus, 4. gintis nuo bolševikų žiaurumo ir 5. palaikyti gyventojų tarpe greito išsivadavimo iš okupacijos viltį.[4]

Laikui bėgant, bolševikai pradėjo įtarti buvusius komiteto narius, karininkus ir milicininkus neištikimybe. Daug jų atleido, kai kuriems teko slėptis, kai kuriuos suėmė. Suimti buvo šie asmenys, dalyvavę partizaninėje veikloje: Navakaitė, K. Dineika, J. Tinteris, M. Tonkūnas, Pr. Traškevičius, J. Sakalauskas ir kiti. Karin. P. Gudelis turėjo nuolatos slapstytis, per jį bu-

vo palaikomas ryšis su Lietuvos vyriausybe Kaune. Suimtųjų likimu rūpinosi slaptoji Joniškėlio centro organizacijos valdyba. Vienus iš jų pasisekė paleisti, kitiems buvo sudarytos sąlygos pabėgti, trečiuosius pats likimas išgelbėjo nuo mirties: vežant į Daugpilį, lietuvių aviacija sudaužė geležinkelį ir kilus sąmyšiui suimtieji pabėgo ir pasislėpė pas vietos gyventojus.

Rekvizicijos vietos gyventojams - valstiečiams buvo nuolatos didinamos. Maistas ir pašaras buvo išvežamas. Vietos inteligentija suimama. Gyventojai buvo nepatenkinti, kėlė triukšmą ir kovo mėn. pradžioje prasidėjo aktyvus partizaninis veikimas. Lietuviai atsiskyrė nuo juos valdančių revoliucinių komitetų, prasidėjo atvira ginkluota kova. Kovo mėn. 10 d. vokiečiams puolant Šiaulius ir lietuviams atvykus į Radviliškį ir Šeduvą, Joniškėliečių partizaninė veikla tapo dar labiau suaktyvinta. Karininkai pareiškė plačią iniciatyvą, perėmė vadovavimą, valsčiuose susiorganizavo partizanų būriai ir valsčiai vieni kitiems gelbėdami išsivaduodavo nuo komunistų. Revoliuciniai komitetai pabėgo drauge su paskubomis besitraukiančia raudonąja armija. Pirmieji susiroganizavo Pušaloto, Vaškų, Pumpėnų, Joniškėlio, Pasvalio ir Saločių partizanų būriai; vėliau Daujėnų, Krinčino, Pakrojaus ir Žeimelio, dar vėliau partizanų būriai buvo kiekviename valsčiuje. Joniškėlio apskrities vadovavimą perėmė senasis, seimelio rinktas, komitetas. Pirmininkavo J. Navakas, jo padėjėju buvo karin. A. Kazilevičius (M. Marma grįžo iš Kauno birželio mėn.). Komitetas tvarkė, ne vien administracinius, bet ir karinius šios apylinkės reikalus. Lietuvos kariuomenei užėmus Radviliškį ir Šeduvą, Šiauliuose buvo įsteigta karo komendantūra. Joniškėliečių ryšis su Lietuvos vyriausybe pagerėjo, bet dar vis nebuvo pakankamai geras. Daug administracinių ir karinių reikalų tekdavo spręsti vietoje ir tuoj duoti gyventojams atitinkamus parėdymus. Dėl šio Joniškėliečių savistovumo, esamose sąlygose reiškiant plačią iniciatyvą, laikui bėgant, jų sritis tapo praminta "Joniškėlio respublika". Tai buvo vienas iš didžiausių ir veikliausių partizaninės kovos vienetų Laisvės kovų metu Lietuvoje. Kai kovo 20 d. į Joniškėlį atvyko iš Šiaulių apylinkės besitraukiantis "8 Žemaičių šaulių pulkas", Joniškėlio apylinkę rado gerokai apsitvarkiusią ir apsivaliusią nuo komunistų. Tas paveikė šio pulko karių nuotaikas. Akivaizdus gyventojų noras kovoti dėl savo krašto laisvės, savarankiškai tvarkytis, privertė juos pagalvoti, kad ne tuo keliu nuėjo. Kovo 22 d. "8 Žemaičių pulkas" padėjo ginklus. Gavę daugiau ginklų, Joniškėliečiai apginklavo didesnį skaičių savųjų, jų organizacija sustiprėjo.

Rusų bolševikų kariuomenė pasitraukė į rytus Rokiškio kryptimi, niekeno nepersekiojama. Pradžioje susiorganizavę valsčiuose partizanų būriai liko vietoje. Dažnais atvejais jie eidavo į pagalbą tik savo artimiausiems kaimynams. Vadams buvo aišku, kad rusų bolševikų kariuomenė, pasitraukusi ir apsitvarkiusi, gali sugrįžti, kai tik pastebės, kad nėra jėgos, kuri jiems kelią pastotų. Prašyti pagalbos iš Lietuvos vyriausybės buvo atsisakyta, nes gautomis žiniomis tuo metu Lietuvos vyriausybė nebeturėjo pakankamo kariuomenės kiekio. Reikėjo paskubomis tvarkyti gynimosi reikalą. Karin. A. Kazilevičiui ištyrus fronto padėtį, karin. Mickeliūnui buvo pavesta paimti geriau susiorganizavusius ir apsiginklavusius partizanų būrius ir "įsistiprinus" Vabalninkų-Unciškių riboje, priešą sulaikyti. Tai buvo dalinai įvykdyta. Paaiškėjo reikalas duoti partizanams karišką vadovybę ir persitvarkyti. Kovo 27 d. buvo nustatyti pastovūs tvirtesni ryšiai tarp partizanų būrių ir buvo įsakyta palaikyti nuolatinį ryšį su Joniškėlio apskrities karo komendantu. Pakruojuje komendantu buvo paskirtas karin. Rušmanas, pavaduotoju — karin. Mickeliūnas.

Kovo 31 d. Joniškėlio apskrities komitetas (J. Navakas ir A. Stapulionis) per valsčių komitetus įsakė susirinkti visiems karininkams į Joniškėlį balandžio 5 d. pasitarti krašto apsaugos reikalais. Įsakymas buvo slaptas ir griežtas, pažymėtas, kad atvykimas yra būtinas. Susirinko apie 20 karininkų, kurie išklausę pranešimo, kad Joniškėlio apylinkė virsta karo lauku, nutarė:

"Tverti Joniškėlio apskrities apsaugos būrius iš savanorių ir kuo plačiausiai išaiškinti visuomenei apie krašto padėtį ir kraštui gresiantį pavojų. Savanoriai gauna atlyginimą; kareiviai šaukiami pirmoje eilėje.

Sudaryti Joniškėlio apsaugos štabą, kuriam pavedamas Joniškėlio apskrities apsaugos organizavimas. Apsaugos štaban išrinkti karininkai A. Kazilevičius, A. Stapulionis ir P. Gudelis".[4]

Visos Joniškėlio apylinkės ir esamųjų organizacijų priešakyje pasiliko stovėti Joniškėlio komitetas, vadovaujamas J. Navako, ir naujai sudarytas apsaugos štabas. Štabo karininkai tuojau pasiskirstė pareigomis: karin. A. Stapulionis — apsaugos štabo viršininku, karininkai A. Kazilevičius ir P. Gudelis — nariais. Joniškėlio štabo komendanto pareigos buvo pavestos karin. C. Kazakevičiui. Sekmingesniam darbui buvo įsteigti apsaugos štabo reikalingiausi skyriai: 1. operatyvinis, 2. komplektavimo, 3. karo teismo

su tardymo komisija, kuriai vadovavo Monvidas Alechnavičius, 4. ūkio ir maitinimo, kurių viršininkais buvo agronomas Mulevičius ir Silickas.

1919 m. balandžio 18 d. visi veikiantieji partizanų būriai buvo sujungti į 4 kuopas. Kuopos buvo sudaromos iš artimiausiai esančių toje apylinkėje būrių. Vienas iš toje apylinkėje esančių būrių vadų, karininkas, buvo skiriamas kuopos vadu. 1 kuopą sudarė Pušaloto apylinkės partizanų būriai, vadu buvo paskirtas karin. A. Michelevičius; jis įsikūrė Pušalote. 2 kuopą sudarė Joniškėlio, Pasvalio ir Linkuvos partizanų būriai. Kuopa įsikūrė Joniškėlyje. Vadai keitėsi: buvo karin. Vitartas, Umbrasas, P. Traškevičius, Džiuvė ir Gerberis. 3 kuopą sudarė Vaškų ir kitų apylinkinių valsčių partizanų būriai. Vadovavo karin. P. Gudelis. Vėliau buvo pasikeitimų. 4 kuopą sudarė Vabalninkų apylinkės partizanai. Vadovavo mokytojas Sakalauskas. Kuopos tuojau gavo uždavinius.

Persitvarkę partizanai ėmėsi laikyti frontą nuo Bernatonių kaimo (9 km nuo Panevėžio) iki Latvijos sienos, t. y. 60-70 km. barą.

Valsčiai, apskrities komiteto pavyzdį sekdami, taip pat pamažu perėjo prie kariškos organizacijos. Kiekviename valsčiuje įsisteigė apsaugos štabas, kuris tvarkė valsčiaus ribose esančių partizanų rezervus, įvairiai vadinamus: atsargos milicija, garbės milicija, valsčių apsaugos štabų rezervai ir administracinė milicija. Jie turėjo ginklus, kuriuos buvo leista laikyti pas save namuose. Reikalui esant jie turėjo eiti pagalbon kovojantiems su priešu partizanams. Atsargos milicijos daugumą sudarė ūkininkai, kurie dėl ūkio darbų negalėjo būti paimti ir prijungti prie partizanų kuopų ar būrių. Tokių atsarginių partizanų buvo apie 700-800 vyrų. Tai buvo vėlesnės Šaulių Sąjungos pirmtakūnai.

Valsčių komitetai ir jų apsaugos štabai greitai prisitaikė prie naujų gyvenimo sąlygų. Apsaugos štabai perėmė į savo rankas visų reikalų tvarkymą. Nesusipratimų tarp tų dviejų organų nebuvo, nes apsaugos štabo viršininko ir valsčiaus komiteto pirmininko pareigas dažniausiai eidavo vienas ir tas pats asmuo. Kiekviename valsčiuje veikė maitinimo komisija, kuri rūpinosi tikslesniu rekvizicijų paskirstymu karo reikalams ir rekvizuoto maisto bei pašaro saugojimu.

Pakruojaus miestelyje laikinai buvo įsteigta atskira karo komendantūra. Į Pakruojų buvo perkeltas karo teismas, kaip į vietą, toliau esančią nuo fronto, kad galėtų dirbti ramesnėse sąlygose. Taip pat Pakruojuje buvo įsteigta ir karo ligoninė, gydytojo V. Palioko vedama.[2]

Gegužės 14 d. atskiros brigados vadas karin. St. Nastopka paskyrė karin. A. Stapulionį "Partizanų bataliono" vadu. Jam buvo įsakyta perimti, organizuoti ir vadovauti visoms esančioms partizanų dalims Joniškėlio apylinkėje. Įsakymas buvo duotas raštu.[4] Gegužės 19 d. batalionas buvo pavadintas "Atskiru partizanų mirties batalionu", tačiau organizacija liko ta pati kaip buvo. Pavadinimas, kaip nevisai vykęs, nebeilgai išsilaikė. Vyriausiam karo vadui įsakius "mirties" batalionas tapo pavadintas "Atskiru Joniškėlio partizanų batalionu". Batalione buvo apie 20 karininkų ir apie 850 kareivių, draug su milicija — apie 1,500 vyrų.

Balandžio 26 d. krašto apsaugos ministeris karin. P. Gudelį paskyrė Joniškėlio apskrities karo komendantu. Komendantūra buvo susiorganizavusi Joniškėlyje, kuris buvo labai arti fronto linijos, tad balandžio mėn. pabaigoje buvo perkelta į Pakruojų, kur išbuvo iki gegužės mėn. pabaigos. Joniškėlio apskrities karo komendantūra vykdė: savanorių partizanų telkimą; 1897 ir 1898 m. naujokų šaukimą ir mobilizuotų karių priėmimą. Nuo 1919 m. balandžio 19 d. iki gegužės 23 d. komendantūra priėmė 2129 vyrus — mobilizuotus, pašauktus ir savanorius.[2]

Joniškėlio partizanų kautynės su rusų bolševikais vyko, su mažomis pertraukomis, veik nuolatos. Kovo mėn. viduryje rusų bolševikai pasitraukė Rokiškio kryptimi. Nebepersekiojami, jie apsitvarkė ir persiorganizavo. Gavę papildymų, sudarė naujus pulkus. Joniškėlio partizanai patyrė, kad prieš juos veikė šios rusų bolševikų kariuomenės dalys: 29, 32 ir 33 šaulių pulkai su artilerija; kai kada rusams į pagalbą atvykdavo latvių komunistų kariuomenės daliniai. Partizanai buvo užėmę Biržus ir Vabalninką. Šioje riboje partizanai išsilaikė beveik savaitę laiko. Balandžio mėn. pradžioje rusų bolševikai įvykdė puolimą. Biržus užėmė balandžio 1 d. Partizanai, karin. J. Atstupėno vadovaujami, pasitraukė vakarų link. Netrukus rusų bolševikai puolė Vabalninką. Partizanai kaudamiesi pasitraukė vieni Daujėnų, kiti Krinčino miestelių link. Stipresnės kautynės įvyko prie Daujėnų ir Brečiūnėlio kaimų, taipgi prie Unciškių. Tuo pačiu metu, kai partizanai traukėsi nuo Vabalninko vakarų link, iš Panevėžio Pumpėnų link puolė kitos rusų bolševikų dalys, kurios grasino partizanų sparnui ir sudarė pavojų būti atkirstiems nuo Joniškėlio, kur buvo partizanų apsaugos štabas. Tuomet karin. A. Michelevičius pasikvietė talkon 20 vokiečių kareivių ir balandžio 8 d. puolė Bernatonių kaimą. Vienas rusų bolševikų batalionas iš Bernatonių kaimo buvo priverstas pasitraukti. Šiose kautynėse bolševi-

Žuvusiems Joniškėlio mirties bataliono partizanams paminklas Pušalote

kai turėjo didelius nuostolius nukautais ir sužeistais. Partizanai tik 3 sužeistus, vieną iš sunkiai sužeistųjų, mokytoją Skvirecką, bolševikai paėmė nelaisvėn ir Panevėžyje sušaudė.

Šis karin. A. Michelevičiaus puolimas padėties fronte neatstatė, tik palengvino Vabalninko apylinkėje esančių partizanų pasitraukimą. Rusų bolševikų kariuomenė balandžio 9 d. užėmė Pumpėnus, Pasvalį ir Krinčiną, sustojo prie Lėvens ir Mūšos upių. Upės buvo patvinusios ir partizanų saugomos, tad bolševikai nesikėsino persikelti. Susidariusį frontą (60-70 km ilgio) pagal Lėvens ir Mūšos upes, nuo Bernatonių kaimo iki Latvijos sienos, Joniškėlio partizanai su didelėmis pastangomis laikė prieš žymiai skaitlingesnį priešą.

Balandžio 17 d. įvyksta kautynės prie Pušaloto, 1 kuopos bare. Šiose kautynėse partizanų daliniams vadovavo karin. A. Michelevičius. Tą pat dieną įvyko kautynės prie Saločių miestelio ir Ustukių kaimo. Šioms kautynėms vadovavo karin. D. Trimakas. Per šias kautynes rusai bolševikai buvo persikėlę per Lėvens ir Mūšos upes, bet buvo priversti pasitraukti į dešiniuosius Lėvens ir Mūšos upės krantus.[5]

Balandžio 18 d. įvyko kautynės prie Pušaloto. Taipogi, vėl kėsintasi persikelti per Lėvens ir Mūšos upes ir į jų kairiuosius krantus, bet bolševikai buvo atremti ir priversti sustabdyti puolimą.

Balandžio 30 d. rusų bolševikai puolė Joniškėlį. Šiam puolimui sutelkė žymias jėgas, apie 3 pėst. pulkus ir remiami artilerijos perėjo Lėvens ir Mūšos upes. Partizanų apsaugos štabui iš Joniškėlio teko pasitraukti. Buvo kreiptasi pas vokiečius ir prašyta pagalbos. Vokiečiai prisiuntė vieną kuopą pėstininkų su kulkosvaidžiais ir 1 artilerijos būrį. Apsaugos štabas pašaukė atsarginius partizanus. Puolus sutelktomis jėgomis bolševikai buvo sumušti ir priversti pasitraukti į dešiniuosius Lėvens ir Mūšos upės krantus.

Gegužės 2 d. pirma partizanų kuopa puolė bolševikus ir užėmė: Kauklių, Maldačionių ir Vaitkūnų kaimus. Gegužės 12 d. buvo užimtas Zubriškių dvaras, 4 km nuo Pušaloto. Mažesnių, vietinio pobūdžio susirėmimų su bolševikais įvykdavo beveik kiekvieną dieną.

Iki gegužės 20 d. rusų bolševikų kariuomenė buvo priversta laikytis Lėvens-Mūšos upių linijos. Jų pastangos sunaikinti Joniškėlio partizanų dalinius neturėjo sekmės. Per tą laiką Joniškėlio partizanai susisiekė su Lietuvos kariuomene ir pradėjo sutartinai veikti. Ryšis su Lietuvos kariuomene buvo palaikomas per Šiaulius, kai buvo įsteigta Šiaulių karo komendantūra.

Lietuvos kariuomenė, vyriausiajam karo vadui gen. S. Žukauskui įsakius, bendrąjį rusų bolševikų puolimą pradėjo gegužės 18 d. Joniškė-

PREMIJUOTINA MŪSŲ ISTORIJOS PAINIAVA

PETRAS BŪTĖNAS

Į šitokią straipsnio antraštę prašom dėmesio nekreipti, ar ji patiktų, ar nepatiktų. Geriau atkreipkime dėmesį į pačią *painiavą* mūsų istorijoje, kurią galgi kada išpainios istorikai, taigi mūsų būtovės tyrinėjimo specialistai tyrinėtojai, pvz. kad ir nuo 1959 metų Chicagoje, Ill., einančiame *Tautos praeitis* istorijos ir gretimųjų sričių neperiodiniame žurnale, ar gal kas ėmęs tai atliks kur kitur.

— — —

"*Prūso* tautovardžio amžiaus pailginimo mažiausia 130 metų" straipsnyje, — Karys 5 nr. 1965 m., rašytosios 999 ir 1009 metų datos sukasi apie du dvigubinius vardus — misionorius Adalbertą Vaitiekų ir Bruno (nelinksniuojama žodinė lytis), ar Bruną, ar Brunoną - Bonifacą. Nebus pro šalį apie juodu čia trumpai kalbtelėti, nes tai liečia ir anos temos datas, ir patį *Lietuvos* vardą, ir baltų žemės kaikurias vietas, ir nevienodžiausią, nesutartinį, būtovininkų to aprašinėjimą, net dar ir šiais istorijos mokslo progreso laikais vietomis nueinantį jei ne lig juokingumo, tai bent ligi ignorancijos. O tų abiejų misionorių reikalai X amžiaus visiškoje pabaigoje ir XI amžiaus pačioje pradžioje gyvai liečia baltų žemę, dar ir iš šių amžių šykščiai, slidžiai, išsisukinėjamai, kartais ir klaidingai aprašomą, kaip paprastai buvo ir pasiliko su visa svetimųjų istoriosofija ir istoriografija, joms kalbant apie negermaninius ir neslavinius baltus ir šiųjų Lietuvos valstybę.

— — —

Adalbertas - Vaitiekus yra čekas, taigi vakarinis slavas, Pragos vyskupas, tada jau net prieš 100 metų krikštytų, bet "nesukrikščionintų ir nesukrikščionėjusių", prieš svetimuosius, taigi prieš nečekus, sukilusių čekų iš Čekijos išvytas ir atsidūręs Romoje. Lenkijos kng. Boleslovo Nar siojo (!!; kuo jis narsus?) ginkluotųjų palydovų duotas, jis vykęs į baltų žemę misionoriauti ir joje esąs nužudytas 997 metų balandžio 23 dieną, pavasaryje.

Bruno - Bonifacas yra vokietis, taigi rytinis germanas, to paties kng. Boleslovo remiamas ir taip pat duotas ginkluotųjų palydovų, nukeliavęs į baltų žemę misionoriauti ir buvęs su visais 17 palydovų 1009 metų vasario 14 dieną, irgi pavasaryje, nužudytas, išskyrus kažkokį netikėtu būdu išlikusį aštuonioliktąjį palydovą Vipert'ą, ir iš pavardės ar vardo būtinai taip pat vokietį.

— — —

Kur tiedu misionoriai būtų buvę žuvę baltų žemėje, tai labai nevienodai ir smarkiai keistai aprašinėjama geografiškai ir etniškai. Čia specialiai pateikiu to kelis patiektus variantus jau labiau iš lietuvių istoriografijos:

I. Liet. Enciklopedija, III. 295 p. *Brunsberga,* — taip ten lenkiškai - vokiškai bergždžiai vadina ordininį kolonizacinį vok. *Braunsberg* aps. miestą, kurio pavadinimas yra nuo vok. *braun* "rudas, rusvas; raudas, bėras (arklys)" +vok. *Berg* "kalnas", prie Pąserijos žemupio, Varmėje, taigi pajūrinių - pamarinių prūsų žemėje. O ten klaidingai rašoma, kad tas "Braunsberg-Brunsberga" miesto vardas esąs nuo, kur "buvęs prūsų nužudytas šv. Bruno iš Querfurto, ir todėl jo garbei *Brunsberga* buvo praminta; XVI amžiuje paplitus reformacijai ir M. Lietuvoje nykstant šventųjų garbinimui, *Brunsbergos* vardas buvęs vokiškai iškreiptas į *Braunsberg*". — Šaltinių nenurodyta, o šventųjų garbinimas ir reformacija čia nė kiek nedėti, kaip ir pats Braunsbergo miestas ne Mažojoje Lietuvoje - Karaliaučiaus srityje. Vok. *Braunsberg* pavadinimas

---

lio partizanai gavo atskirą uždavinį ir puolimą pradėjo gegužės 20 d. Buvo pereitos Lėvens ir Mūšos upės, priešas buvo priverstas trauktis ir gegužės 30 d. rusų bolševikų kariuomenės Joniškėlio ir Biržų apylinkėse jau nebebuvo. Atskiras Joniškėlio partizanų batalionas tapo papildytas, reorganizuotas ir birželio 20 d. pavadintas "Joniškėlio batalionu", nustojo partizaniško atspalvio ir tapo reguliarios kariuomenės dalimi. Vėliau jis išaugo į 9 pėst. D. L. K. Vytenio pulką.

Literatūra.

1. Kpt. Jurgis Atstupėnas. Biržų apskrities savanorių partizanų apsauga. Karo Archyvas 1937 m. VIII t.

2. Atsargos majoras P. Gudelis. Lietuvos vasaros rytuose 1919 m. Karo Archyvas V. tomas.

3. Ats. ltn. Jonas Bartasevičius. Pašvitinio partizanai. Karo Archyvas 1937 m. VIII tomas.

4. Kpt. V. Skibarka. 9 pėst. L. K. Vytenio pulkas Pirmųjų partizanų darbai ir žygiai. Savanoris 1918-1928 m. Kaunas.

5. Dionizas Trimakas. Pakuršės partizanai. Savanoris 1918-1928 m. Kaunas.

yra senesnis už lenk. - vok. *Brunsberga* lytį, nes ir kolonistai vokiečiai čia ir apskritai visoje Prūsų žemėje yra senesni už kolonistus lenkus, mozūrus ir kitokius vakarinius slavus. Vok. *Bruno* vs. vd. vardas yra susijęs su tuo, kas vok. die *Bruenne* "šarvas", o ne su vok. būdv. *braun* "rudas". Todėl *Braun-s+berg* lietuviškai būtų *Rud+kalnis,* bet ne "šarv-a+kalnis". Braunsbergo miesto vardas yra grynai žemėvaizdinis, o ne "šventvaizdinis Bruno-vaizdinis", nes, mat, miestas stovi augštame molio krante prie Pāserijos pačio žemupio, kur atrodo *ruda,* net *raudona,* ir užtat net Lietuvoje dėl to randame *Rudkalnių, Raudonkalnių* ir panašių vietovardžių.

Pagaliau, tas miestas dar toli nuo misionoriaus (Tik kito!!) iš tikro žuvimo vietos: miestas *Varmės* "Raudonės" srityje (!), netoli ist. šlt. *Warmia* "Raudonė" — dabar vok. Frauenburg "Mergelės pilis", o lenk. - vok. Frombork iš *Frauenburg, miestelio prie Aismarių. Gi tas kitas misionorius bus žuvęs net Nótangos srities šiaurinėje riboje arba net jau ir už Priegliaus žemupio — Sembos srityje. Bet čia bus miręs, tik jau ne Bruno - Bonifacas, o Adalbertas - Vaitiekus! "Mažas keras didelį vežimą verčia!". Be to (ligi galo aiškinkimės), *Bruno* yra vokiškas vardas, o *Bonifacas* lotyniškas ir net specialiai *vienuoliškas.* Todėl Vokiečių kryžiuočių *vienuoliškasis* ordinas tik jau būtų buvęs tą Braunsbergą pakrikštijęs ne kokiu "Brunn+berg'u", bet "Bonifat+berg'u". O jei, sakysime "enciklopediškai", Bruno - Bonifacas būtų buvęs žuvęs kaip tik kur nors apie dabartinį Karaliaučiaus miestą netoli Priegliaus žočių, pirmiausia vadintą baltiškai *Tuvangsta,* paskui vokiečių okupacijoje lot. *Regiomontum* ir tik dar vėliau vok. *Koenigsberg,* tai vokiškieji kryžiuočiai būtų buvę šokę ir perkrikštiję "pagonišką" Tuvangstą į Brunn+bergą ar Bonifat+bergą. Bet ir to jie nepadarė, nes negalėjo taip prasimanyti, jokio pagrindėlio neturėdami. Net, trumpai priduriant, nė "Adalbert+bergo" neatsirado. Gi Liet. Enciklopedijai teks garsiosios "Brunsbergos" artikelį išvaduoti iš juokų ir jį visai perdirbti, kad jis nebejukintų ir, svarbiausia, nebeklaidintų.

II. Gi apie Bruno - Bonifacą L. E. III. 201 p. tik šitaip terašoma: "... išvyko į *Prūsus* krikščionybės platinti. Pasiekė *Lietuvos* žemę". Šaltinio nenurodoma. Ši žinia, nors ir iš to paties LE tomo, visai prieštarauja anai "Brunsbergos" žiniai "I", ir tarp kitko ir ta žinia sukta, nešaltiniška bei įvardus sujaukianti. Įsidėmėkime: "į *Prūsus*" ir "*Lietuvos* žemę pasiekus". Tuoj ir kitos žinios nesutiks ar neatsitiks, ir vėl kas sau kažką "iš pavietrės" rašinės. O apie Adalbertą - Vaitiekų L. E. I. 29 p. tiek tuotarpu tėra: "šv., *senprūsių* krašto misininkas žr. Vaitiekus šv." — Kad jis misininkavo" senprūsiuose, taip rodos, tiesa, bet kad lietuviai "prūsų kraštui" vadinti turėtų kokius "senprūsius" kaip lemtą įvardą, tai, trumpai prasitariant, tėra juokinga ir germaniška-vokiška.

III. Bruno - Bonifacas 1009 metais "In Confinio *Russiae* et *Lithuae* regionum martyricatus est" (Ir. Jonas, Gudai ir Lietuviai. Wilkes-Barre, Pa., atspausta iš "Tėviškė", 1900 metų sausis; 5 p.). — Iš šios istorinio šaltinio, tiesa, šykščios (šykščiai nurašytos) žinios labai aišku, kad Bruno - Bonifacas žuvęs Lietuvos ir Rusijos valstybių riboje, — taigi, ne Prūsuose, ne "senprūsiuose" ir ne dusburginėje XIV amžiaus Prussia'oje, ir juo labiau ne "Brunsbergoje" ar kur netoliese ir nearti jos. Kaip specialistai isto rikai toliau net ir geografiškai bei "ribiškai" šitą žinią aiškins, jei aiškins, — tuo tarpu galima patogiai palūkėti, nes "laiko, kaip dvare". Ligi šiol dar nebuvo aiškinta, o L. E. III tomas išėjo 1954 metais, taigi prieš 12 metelių.

IV. A. Šapokos Lietuvos istorijoje rašoma: "*Albertas - Vaitiekus* — "Išplaukęs Vysla į *jūrą,* jis priplaukė krantą *Priegliaus* žiotyse" (38 p.); *Bruno - Bonifacas* — "Kuriose vietose jis apaštalavo, nežinia, tik tiek žinoma, kad žuvo *jotvingų* krašte" (40 p.). — Šaltinių nenurodyta. Priegliaus žiotys yra 55 km į žiemryčius nuo Braunsbergo miesto, — taigi, dėl Bruno - Bonifaco ši žinia teisingai prieštarauja L. E. III. 295 p. "Brunsbergos žiniai". Dėl "*jotvingų* krašte" jo žuvimo, — gal, nes nėra nurodyta šaltinio, o "Jotvingų kraštą" ir ši, ir kitos Lietuvos istorijos, deja, vis dar tebenurodinėja ar klaidingai, ar nepilnai, ir pvz. žr. ir plg. kad ir A. Šapokos Lietuvos istorijos 22 p. žemėlapį, daug daug vėliau, taigi jau tremtyje, t. y. 1956 metais pakartotą V. Daugirdaitės-Sruogienės Lietuvos istorijos 52 p. O toliau, — ir žinok žmogus, iš kur išdygo anos "Rusija" ir "Lietuva". Teritoriškai Lietuva yra platus kraštas, o Rusijos iš švedų *Rus'* nuo 862 metų kilmė žinoma, kurios šiaurinis punktas buvo Holmgardr-Naugardas ir pietinis punktas tada tebuvo Kievas.

V. Adalbertas - Vaitiekus — "su 30 kareivių jis laivu plaukė *Vyslos* upe. *Mare* plaukė į Prūsiją, ir priplaukė prie *Aismarių* kranto pas *Halbo,* o laivą su kareiviais pasiuntė atgal... Išlipo ant *salos* prie ištakos upės *Priegliaus*... Potam Vaitiekus su savaisiais (Kiek jų? Ar šaltiniai vienodai skelbia kiek? PB.), sėdę į eldiją, nuplaukė ant *kito* upės kranto" (J. Šliūpas,

Aismarių sritis nuo Elbingo upės ir miesto bei Drūsens ežero bei to ežero pietinio įtako Zirgūnos, vok. Sorge iš *Sar-ja, upės į žiemryčius ligi Karaliaučiaus, kuris jau Sembos srityje. Dėl Adalberto - Vaitiekaus žuvimo vietos — žr. Braunsbergą ir Varmiją - Frauenburgą, abu Varmės "Raudonės" srityje; Priegliaus žiotis į Aismares, žemiau Karaliaučiaus, kur Priegliaus dešinėje - šiaurinėje pusėje augštesnės žemės Sembos sritis, o jo kairėje - pietinėje pusėje labai žema ir miškinga Notangos sritis; ties Piliava per kopų rėžį 1510 metais plačiu giliu grioviu susijungė Aismarės su Baltijos jūra; 1945 metų Paserijos žiočių — Vižainio potsdaminė linija yra nužymėta taškais. Visi vietovardžiai yra vykusiai parašyti.

Žemėlapinė iškarpa iš J. Andriaus 1956 metų Lietuvos žemėlapio.

Lietuvių tauta. I. 1904 m. 292 p.). — Šaltinio aiškiai neskelbiama. Į Aismares galima įplaukti ir iš Vyslos žemupio, ir dar žr. prieš 900 metus po Kr. Vulfstano kelionės aprašymą Bg. Lkž. LXXII §85, — būtų patogiausia ir neaudringa kelionė giliau į baltų žemę. Kur Aismarės, ten ir Prūsų žemė, arba ta dusburginė Prussia. Jei misionorius išlipo ant salos prie Priegliaus žiočių, tai, jei jis (jie) laivu plaukė, pro kur įplaukė į Aismares, plaukę Baltijos jūra ir net pasiekę Halibo? Mat, "iki 1510 metų Aismarės buvo uždaras ežeras ir neturėjo vandens ryšio su Dancigo įlanka (taigi, su Baltijos jūra. PB.). Tų metų rugsėjo 10 dieną smarki jūros audra prasigriovė prie Piliavos plyšį per Neringą (Aismarių kopų juostą. PB.), ir nuo to laiko vad. Piliavos Griovys yra *vienintelis* Aismarių vandens ryšys su Baltijos jūra. Šis griovys yra taip pat *vienintelis* išėjimas jūron Karaliaučiaus, Elbingo bei Rudkalnio (t. y. Braunsbergo. PB.) uostams" (Gr. Valančius, Lietuva ir Karaliaučiaus kraštas. 1946 m. 14 p.). Todėl misionorius galėjo plaukti tik Aismarėmis, bet, rašo, jis jomis neplaukęs, o plaukęs Baltijos jūra. Tai kaip jis atsidūrė ties Priegliaus žiotimis, jei nuo čia į vakarus iki Baltijos jūros dar yra 35 km kelio, ir net "uždaro vandens" kelio, kad nei įplaukti, nei išplaukti? "Ant kito upės kranto", — ant katro? Ir ar prūsai tada laivų ir laivelių dar nebūtų buvę turėję ir savo žemei saugoti? Kaikurie antikos rašytojai byloja, kad aisčiai iš jūros nuplaukdami graibydavę gintarą. Tai žinome nuo Tacito I amžiuje po Kr. laikų. — Vis klausimai ir klausimai, ir reikia istorinių šaltinių autentiškų platesnių išrašų bei istorininkų negudruotų, taigi patikimesnių ir statesnių aiškinimų ir atsakymų.

VI. Bruno - Bonifacas nuo Kievo, kur misionoriavo net pačeneguose, "Galiaus jis atkako į Prūsiją; perėjęs per Galindiją (Galindą. PB), Bartniją (Bartą. PB.), Nuodrėviją (Nadruvą. PB.), atsidūrė Šalavonijoje. Turbūt, Brunonas čion ilgiau užtruko, nes sągadyniečiai (t. y. jo laikininkai, amžininkai; tas žodis kevėrza sako, kad autorius iš kažkur bus vertęs tekstą į lietuvių kalbą, bet nemini šaltinio. PB.) vadino jį apaštalu *Rusnės* (Aišku, kad šaltinis žodžio *Rusnė* tikrai neminėjo. PB.). Po 8 mėnesių pamokslininkavimo ant rubežiaus *Rusnės* ir *Lietuvos*, kur nors ant kraštų *Širvintos* ar *Šešupės*, iš nejučių apspito jį ginkluota liaudis ir suėmė drauge su bendrais" (J. Šliūpas, Lietuvių tauta. I. 195 p. ir svarbi, nors ir neišaiškinanti, išnaša apie "Netimerį" ir žr. IX skirsnelį). — Šaltiniai neaiškūs. Viskas ir čia juo labiau sujaukta, ir neturima jokios orientacijos net ir apie lietuvių ar Lietuvos žemę, ne tik apskritai apie baltų teritoriją. Nuo Kievo atsidurti Skalvoje (vok. *Schalowe* ir dabar *Schallwen*, iš kur autorius pasidarė negalimą pasidaryti *Šalavoniją;* net yra negalima ir *Šalavė*, ar *Šalava*, ar kokia *Šlava*, jei baltų žodžio pradžioje yra ne priebalsis *Š*, bet patogus, senas, tikras ir dažnas žodžiuose priebalsių junginys *sk-*; plg. *Skal-v-a* ir *kal-v-a* "kal-n-el-is") prie Nemuno paties žemupio kur nors apie Ragainę, Tilžę ar pn. nėra jokiausio reikalo keliauti ilgiausiomis užuolankomis per pietinę ir vidurinę Jotvą - Sūduvą, Galindą, Bartą ir neišsimokėjo sau visaip sunkaus kelio ilginti per atėjūnams pavojingas baltų žemės sritis, kuriose veikė savi įstatymai ar nuostatai ir buvo saugomos savosios žemės sienos, nes tada priešmindauginė Lietuvos valstyvė jau egzistavo ir vakariniai baltai (prūsai) taip pat jau buvo valstybiškai organizuoti, kaip aiškiai skelbia ir Vulfstanas IX amžiuje savo kelionės į Aisčių žemę apraše, nors ir kaikurie net mūsų specialistai istorikai to vis dar nėra linkę pripažinti.

Rusnė 2, yra Nemuno pačio žemupio kairėpietinė atšaka į Kuršmares jau Klaipėdos srityje, taigi jau sen. Lietuvos valstybės Žemaitijos pietvakariuose, ir todėl ji upė nėra kokia šalis "Rusnė", kurios ir šalies tokios apskritai nebuvo ir nėra; taip pat ji nėra ir kokia švediško vardo 862 m. *Rus'* — Rusė ar Rusija, kaip autorius norėtų galvoti ir manyti. Jei "ant rubežiaus Rusnės ir Lietuvos" misionoriauta, tai ta šliūpinė "Rusnė", t. y. Rusija, nuo anos lietuvių Rusnės upės bei nuo Širvintos ir Šešupės upių stačiai į rytus ligi Lithuania Propria "Tikrosios Lietuvos" rytinės ribos turi 400 km lietuvišką tarpą, ir tik nuo čia į rytus tegalima imti kalbėti apie kokią "Rusiją", nors ir tai Rusijos ribos tuokart dar tebesisukaliojo apie Dniepro baltiškąjį augštupį, žinoma, nueidamos ir į tos upės vidurupį Kievo miesto linkan.

Šešupė 2 — Nemuno žemupio kairys - pietinis įtakas tarp M. ir D. Lietuvos, o *Širvinta* 3 b — Šešupės kairys - pietvakarinis įtakas D. Lietuvos Sūduvoje - Jotvoje - Dainavoje (ten tos abi upės), bet M. Lietuvos kaimynystėje, o Sūduva - Jotva - Dainava savo vakariniu sparnu įeina ir į M. Lietuvą ir net apima visą Prūsų 100 x 80 km ežeryną, kurio veik visi ežerų ežerėlių vardai tebėra mūsiški, tik kolonistų mozūrų aplenkinėtų žodinių lyčių. Taigi, tada būtų buvę to misionoriaus misionoriauta gryniausioje lietuvių žemėje, toliausiai nuo švediškosios *Rus'* - Rusijos, ir todėl ne jotvinguose ar ir ne kur prūsuose. O jei taip, tai tada būtų prasilenkta su istoriniu šaltiniu, paskelbtu čia III skirsnelyje. (Bus daugiau)

DVYLIKA METŲ LIETUVOS KARINĖS TARNYBOS

J. ŽILYS

(Pradžia sausio mėn. KARYJE)

Karaliaučiuje apgyvendino mus slėptuvėje, apklausinėjo, ir po trijų dienų, susodinę į traukinį, nuvežė į Litzmanstadt'ą (Lodz). Ten patalpino mokykloje, kurioje buvo rusų lakūnų belaisvių stovykla. Stovykloje radome dar tris lietuvius lakūnus: kpt. J. Vaičeliūną ir du puskarininkius pilotus. Kpt. Vaičeliūnas su pilotu psk. V. iš Siesikų buvo išskridęs žvalgyti, tačiau, nusileidę vokiečių pusėje, prie Zapyškio, pateko į nelaisvę. Psk. A., grįžęs iš Pabradės aerodromo, pasiėmė visą savo turtą į lėktuvą ir išskrido į Vokietiją. Skrido tol, kol pristigo benzino, sustojus motorui tūpė, aplaužė lėktuvą, tačiau pats išliko sveikas.

Lodzėje buvo žymiai blogiau, tačiau didelio bado dar nejautėme. Ten buvo daug rusų lakūnų, didelė dalis jų buvo apdegusių, nes rusų lėktuvai nukritę, daugumoje, užsidegdavo.

Keletą dienų kartu su mumis buvo vienas anglų lakūnas puskarininkis. Jis buvo pabėgęs iš belaisvių stovyklos, išalkęs pasigavo antį ir norėjo ją išsivirti, bet neturėjo degtukų. Vokietis, paprašytas degtukų, jį išdavęs ir jis, nors buvo jau netoli Šveicarijos sienos, buvo sulaikytas ir vėl grąžintas pas mus į stovyklą. Anglų belaisviai buvo traktuojami ir maitinami žymiai geriau. Pagautas anglų puskarininkis neklausydavo stovyklos prižiūrėtojų, tačiau, vokiečiai su juo elgėsi padoriai.

Vokiečiai blogai elgėsi su rusų ir lenkų belaisviais; žydus naikindavo vietoje, todėl jų nelaisvėje nebuvo, jei koks ir buvo, tai prisidengęs kita tautybe. Kartą rusų belaisviai išdavė kelis žydus vokiečiams. Jie gynėsi nesą žydai, o vokiečiai patikrinę ir radę neapipjaustytus, jų nešaudė.

HAMMELBURGE

Mažai tardę, po dviejų savaičių, mus nuvežė į Hammelburgą, netoli Wuerzburgo, ir patalpino rusų karininkų belaisvių stovykloje. Į Hammelburgą buvome vežami dengtame prekių vagone, kuriame jokių suolų nebuvo: stačių buvo prigrūstas pilnas vagonas. Maži langeliai vagono sienose buvo užkalti lentomis. Taip buvome vežami tris dienas. Joks gyvulys nebūtų taip išstovėjęs kaip mes: žmogus bėdoje daugiau pakenčia ir už gyvulį.

Stovykloje buvo apie 5000 rusų belaisvių-karininkų. Visi belaisviai buvome suskirstyti į tris atskiras stovyklas: ukrainiečių, gudų ir kitų. Mes buvome priskirti prie ukrainiečių. Su mumis kartu buvo šeši bolševikų armijos generolai. Apgyvendinti buvome buvusiose vokiečių kareivinėse. Viename gale gyvenome 19 lietuvių, antrame 11 estų ir 9 latviai. Kareivinėje lovos buvo dviejų aukštų. Visų lovų mes neužėmėme, todėl kurie neturėjo kuo užsikloti, vartojo laisvų lovų, medžių drožlių pripildytus čiužinius. Kadangi jau buvo rudens metas, todėl neužsiklojus miegoti buvo šalta. Jokios kitos patalinės vokiečiai nedavė.

Maistas stovykloje buvo labai blogas: rytą ramunėlių, be cukraus arbata; per pietus samtis sriubos neluptų griežčių, rečiau bulvių, arba džiovintų, kokių tai sunkiai sukramtomų ir nuryjamų žolių, kurias mes vadindavome kopūstais; vakare — 8 žmonėms kepaliukas duonos, kartais truputis marmelado ar margarino. Sriuboje jokių riebalų, nei mėsos nebuvo.

Pradžioje, kartą, nežinia kokiu būdu, sriuboje radau arklio gyslą, mėginau kramtyti — nepajėgiau, mėginau ryti — per didelis gabalas, tada išspjoviau į bliūdelį, nes buvau nutaręs daugiau nebevalgyti. Bliūdelyje tebuvo likę tik žemės ir truputis vandens. Pamatęs rusų karininkas paprašė jam atiduoti likutį, už tai sutiko išplauti dubenį, gavęs — bematant viską sutvarkė. Išbadėję rusai valgydavo rajone augančią karčią žolę, mes buvome kiek kantresni.

Rūkalų nebuvo duodama. Pradžioje rūkėme liepos žiedus, paskui ir jos lapus. Sunku buvo gauti ugnies, jei kas kur gaudavo, tai tada rūkydavo visa stovykla, užsidegdami vienas nuo kito.

Visi belaisvių lageriai buvo aptverti spygliuota vielų tvora. Iš vidaus prie tvoros buvo draudžiama prieiti arčiau kaip per metrą ir tas buvo atžymėta viela. Arčiau priėję būdavo nušaunami be įspėjimo. Išorės sargybiniai tyčia numesdavo nuorūką ir mėginusį ją imti nušaudavo. Taip nušautus mačiau tris rusų belaisvius. Į stovyklą, dviejų savaičių bėgyje, kasdien iš ryto, ateidavo vienas jaunas vokiečių kareivis - grandinis mušti belaisvių. Mušdavo metro ilgio lanksčių vielų pluoštu aptrauktu guma. Mušti gaudavo daugiausiai silpnieji, kurie nebegalė-

davo pabėgti. Kai pavargdavo bemušdamas, eidamas pro mūsų kareivinę, girdėdavosi sakymas: "das ist fuer mein Herz" (tai darau dėl malonumo). Mūsų nemušdavo, nes mes stengdavomės nesimaišyti po kojų, be to, buvome parašę pasiaiškinimo raštą ir susikalbėdavome vokiškai. Mušami nei vienas nešaukdavo, nes išbadėjęs žmogus nustoja jautrumo. Atbunka ne tik jausmai, bet atrofuojasi kai kurie organai ir silpniau veikia protas. Išalkęs daug negalvoji, bet kurios kalbos tarp draugų sumažėjo. Dažniausiai stovėdavome pavieniui kur nors, ar gulėdavome. Nebuvo atsitikimo, kad kas mėgintų bėgti, ar pasipriešinti mušamas.

Rusų belaisvius varydavo dirbti, o mes, kaip susikalbą abiem kalbom, eidavome po vieną už vertėją. Einant į darbą, ant kelio rastą nuorūką, puldavo visi belaisviai kartu, už tai sargybiniai žiauriai mušdavo šautuvų buožėmis. Stebėjau, kad gavęs mušti, prie sekančios nuorūkos vėl puldavo pirmas. Darbas buvo toks: vieną dieną kasdavo apkasus, kitą dieną juos užversdavo, tokiu būdu darbo visada pakako. Į darbą eidavome ir dirbdavo labai iš lėto, sargybiniai šaukdavo greičiau dirbti, mes išversdavome rusiškai, o belaisviai sakydavo: duokite duonos — nėra jėgų. Vertėjas turėjo tokią privilegiją, kad sargybinis arčiau jo numesdavo nuorūką, taigi jis ją pasiėmęs galėdavo užtraukti dūmą, todėl vertėjais eidavo tik rūkantieji.

Vienas iš šešių buvusių rusų generolų mokėjo prancūziškai kalbėti. Per jį lagerio komendantas pranešė, kad yra daromi žygiai per Raudonąjį Kryžių dėl belaisvių šelpimo. Praėjus 10 dienų buvo gautas atsakymas, kad Stalinas belaisvių nepripažįsta, jis atsakęs, kad jo tikri kariai į belaisvę nepasiduoda. Visos mūsų viltys gauti nors parūkyti nuėjo niekais.

Kitų valstybių belaisviai gaudavo Raudonojo Kryžiaus pakietėlius ir būdavo pačių vokiečių geriau maitinami.

Visose vietovėse, kur mes tik buvome, rašydavome raštus apie mūsų padėtį ir patekimą į nelaisvę. Niekas nekreipė į tai jokio dėmesio. Hammelburgo lagerio komendantas pasakė, kad visi mūsų prašymai ir paaiškinimai bus skaitomi tik stovyklos ribose, toliau nebus siunčiami. Patarė mums laukti kol Hitleris išleis bendrą įsakymą, kaip elgtis su Pabaltijo tautų belaisviais.

Būtų galima buvę laukti, jei būtume geriau maitinami. Blogai maitinami belaisviai nustojo jėgų — nebegalėjo paeiti. Iš mūsų tarpo psk. A. buvo labai nusilpęs — nebegalėjo pastovėti patikrinimo metu. Buvome jį atidavę į stovykloje esančią ligoninę, tačiau greitai vėl atsiėmėme, nes ligoninėje jo porciją suvalgydavo patarnautojai, o jam visai nebeduodavo valgyti: sako, jis vistiek greitai mirs, gali ir nebevalgyti. Patikrinimų metu surėmę laikydavome jį, kad nenugriūtų. Iš rusų belaisvių irgi buvo daug tokių, kurie nebegalėjo paeiti, o roplinėdavo nušašę žemėje. Mūsų visų dienos buvo jau suskaitytos. Aš pats, pasilenkęs ir išsitiesęs, turėdavau pasilaikyti už ko, kad negriūčiau, nes akyse darėsi tamsu.

Laimei, išėjo mūsų laukiamas Hitlerio įsakymas paleisti Pabaltijo kraštų belaisvius. Įsakymas lietė tik mobilizuotus karius, todėl mes turėjome daug vargo, kol meluodami įrodėme, kad mes irgi mobilizuoti, o ne kariai iš profesijos, nes tolimesnis pasilikimas stovykloje reiškė mirtį badu.

GRĮŽIMAS IŠ NELAISVĖS

Išbuvę Hammelburge apie pusantro mėnesio, buvome sargybinių nuvesti į artimiausią geležinkelio stotį. Eidami kaikurie nešėsi nemažai savo turto, nes išvykstant, nors ir gerokai apvogti, čemodanai buvo grąžinti. Atstumas iki stoties buvo nedidelis, bet mūsų jėgos buvo menkos, todėl prašomi sargybiniai vis leido pailsėti. Keliu ėjo devynių metų vaikas ir nešėsi obuolių. Sargybinis, matydamas mūsų išbadėjimą, liepė vaikui duoti mums obuolius. Vaikas, matyti, taip buvo auklėjamas, ar mes jam baisiai atrodėme, kad vietoj duoti obuolius mums į rankas, metė juos ant žemės ir mes turėjome pasiimti nuo žemės.

Traukiniu keliavome penkias dienas. Išvykdami gavome visai kelionei maistą. Gavome kepaliuką duonos ir dėžutę pašteto dviems žmonėms. Pasidalinę su partneriu kpt. Vaičeliūnu duotą maistą, pradėjome valgyti. Dalį maisto abu norėjome palikti ateičiai, tačiau taip buvo skanu ir liko taip mažai, kad nutarėme pabaigti. Taip padarę neturėjome ko valgyti likusį kelionės metą. Tiesa, trečią kelionės dieną sustojome prie sietinių lauko, sargybiniui leidus, prisirovėme ir susinešę į vagoną, skaniai ir daug valgėme. Dėl to daugumas pradėjome sirgti, vaistų neturėjome, valgėme druską, kurios turėjome kiek pasiėmę.

Atvažiavę į vietą, nešėme ne tik savo turtą, bet ir likusius sietinius, nes nežinojome koks bus maistas naujoje vietoje. Atvažiavome netoli Karaliaučiaus į belaisvių paleidimo stovyklą. Joje buvo apie 800 lietuvių, 600 latvių ir 3,000 estų. Tarp lietuvių belaisvių buvo ir keliolika civilinių. Jų tarpe ir keletas bepročių, karui prasidėjus pabėgusių iš ligoninės. Vienas beprotis būdamas labai geras ir prašomas, atiduodavo savo maistą kitam bepročiui, vardu Augustinas, o pats mirė badu. Kartą Augustinas rinko

mėšlo krūvoje už arklidžių ką tai ir valgė, aš jam pasakiau: "nevalgyk, mirsi", jis man atsakė: "Jei toks geras, duok duonos".

Kartą estai, radę mėšlyne kaulų, virė lauke sriubą. Praeinant pro juos net 20 žingsnių atstume smarkiai dvokė. Buvo ir tokių lietuvių belaisvių, kurie, nors buvo nusilpę, gavę duonos davinį, parduodavo ir krovėsi pinigus, kad parsivežtų namo.

Maistas paleidimo lageryje buvo kiek geresnis. Karininkai pietų sriubos pasiimti būdavo rikiuojami priešakyje voros ir prancūzai virėjai pripildavo jems pilnus katiliukus, kas turėjo — tai ir du. Katiliuke tilpo 2,5 litro. Gavę ir du katiliukus sriubos, išvalgydavome ir vis nesijausdavome sotūs. Du mano draugai, suvalgę po tiek sriubos, ištino. Gydytojui patarus, tiek daug skysčio nebevartojo ir greitai pasveiko.

Paleidimo stovykloje mūsų labai nebesaugojo, nes žinojo, kad nebėgsime. Tuo pasinaudodami, estai belaisviai, vieną naktį, išlindę pro spygliuotų vielų tvorą, išvogė iš rūsių bulves ir išsivirę suvalgė. Tas buvo išaiškinta ir už bausmę, sekančią dieną, jiems nedavė sriubos, o pietų metu visus išrikiavo ratu ir liepė bėgti, gulti, keltis ir vėl bėgti. Mums ir latviams tą dieną davė dvigubai sriubos.

Paleidimo stovykloje išbuvome ilgiau kaip mėnesį. Čia iš naujo buvome tardomi ir paleisti grupėmis buvome vežami į įvairias vietas. Aš grįžau su grupe važiuojančių į Šiaulius.

VĖL SAVO TĖVYNĖJE

Įvažiavę į Lietuvą, tuojau pajutome, kad esame savajame krašte. Sustojus traukiniui Kretingoje buvome žmonių pavaišinti kiaušiniais, obuoliais ir, svarbiausia, gera lietuviška duona. Valgėme bijodami, nes išbadėjęs saiko neturi, tačiau niekas nesusirgo, o susirgę pasveiko.

Atvažiavę į Šiaulius, buvome patalpinti Šiaulių kalėjime. Jame buvo daug išbadėjusių rusų belaisvių. Kalėjimo kambariuose buvo trijų augštų iš lentų sukaltos lovos, langai iš apačios buvo užkalti. Taip buvo padaryta bolševikams valdant Lietuvą. Blakių kambariuose buvo tiek daug, kad apsiginti nuo jų nebuvo įmanoma. Savo rūbuose nemažai turėjome ir kitokių gyvių. Sulipę ant trečio augšto lovų mušėme skaitydami. Tačiau, reikia pasakyti, kad nors taip darėme ištisas tris dienas būdami kalėjime, jų nei skaičius nei dydis nemažėjo. Matyt, "gražiai" atrodžiau, kad atėjusi aplankyti žmona manęs nepažino ir tik prakalbėjus iš balso atpažino.

Po trijų dienų 1941 m. spalio 9 d., gavę paleidimo dokumentą, buvome paleisti. Paleidimo lape buvo pažymėta, kad už veikimą prieš vokiečius, ar kitokį prasižengimą padarius, gresia mirties bausmė.

Taip baigiau dienas kariuomenėje, ištarnavęs 12 metų.

UŽBAIGOS VIETOJE

Galas atsiminimų yra liūdnas, nes tėvynę, prieš mūsų norą, pavergė svetimos galingos valstybės; tačiau, dešimtmetis praleistas Lietuvos kariuomenėje yra gražiausias mano gyvenime laikotarpis. Gaila, jis buvo trumpas, kaip trumpas buvo visas nepriklausomybės gyvavimo metas. Nelemta mums buvo džiaugtis savo tėvynėje. To, palyginti, trumpo gyvenimo Lietuvoje neatstos joks kad ir prabangesnis gyvenimas išeivijoje. Čia lietuvis negyvena, o tik skursta.

Jaunoji karta, neturėjusi progos gyventi savo tėvynėje, greičiau pripranta ir prisitaiko prie šio krašto gyvenimo, tačiau tas nesudaro ir jiems tikrojo džiaugsmo — jų džiaugsmas yra paukštelio, išaugusio narvelyje.

Kaip čia mokyklose bebūtų stengiamasi nuslopinti tikroji tėvynės meilė, norint išauginti savo krašto tautietį, niekuomet jiems nepasiseks to atsiekti, nes žmogaus prigimties pakeitimas ne jų valioje. Posakis — kur gimęs, ten tavo tėvynė — yra apgaulingas melas, nevertas dėmesio. Mišrios vedybos irgi nieko nepadės, liks tik mišrainė, neduodanti šeimyninės laimės nei vedusiems, nei naudos valstybei.

Nesveikas rungtyniavimas dėl turtų, išnaudojant vienas kitą, niekuomet nebuvo jaučiamas Lietuvoje. Ten daug laimingesnis jautėsi žmogus, kad ir skurdžiau gyvendamas. Prabanga nevisada yra teigiamas veiksnys žmogaus gyvenime. Sparta, nenormalus — įtemptas rungtyniavimas išvargina, sunervina žmones, todėl čia tiek daug nesveikų ir nenormalių žmonių.

Trokštu, pasikeitus aplinkybėms, sugrįžęs į savo tėvynę, ramiai užbaigti šios žemės kelionę, o jaunajai kartai linkiu ten nuvykus pajusti tikrosios tėvynės globą, meilę ir normalų gyvenimą.

(Pabaiga)

VIII laidos kariūnai jojimo pamokoje 1926 m. Iš kairės į dešinę: J. Lagenpušas, V. Lagenpušas, vyr. lt. žitkevičius, B. Užemeckas, V. Biknaitis, K. Morkūnas, J. Ramoškis, Z. Stackis, I. Vylius, V. žiaurys, P. Skurauskas, P. Tamulevičius, S. Butkus, K. Sekleckas, A. Kazlauskas, J. Buika, K. Kiršinas; trūksta: V. Augustauskas, J. Greičiūnas, P. Jaruševičius, V. Mickeliūnas, V. Statkevičius.

KARO MOKYKLOS VIII LAIDAI 40 METŲ

(1926-1966)

1926 metų rugsėjo mėn. 8-tą dieną Karo mokykla išleido savo VIII laidą. Ją baigė nedaug: 21 kariūnas buvo tą dieną pakeltas į leitenanto laipsnį. Ginklų rūšims jie buvo paskirstyti taip: 5 į artileriją, 3 į inžinerijos dalis ir 13 į pėstininkus. Jau bebūnant karininkais kuo ne pusė jų baigė įvairiausius tobulinimo kursus ir laikui bėgant iš pėstininko pasidarė lakūnas, o iš artileristo — topografas.

Taigi, rugsėjo 8 d. sueina lygiai 40 metų, kai mes baigėme ne tik Karo, bet ir savo tolesnio gyvenimo mokyklą. Kai 1924 m. spalio mėn. įstojome į Karo mokyklą, vienas kito nepažinome. Per dvejus metus bendro "vargo" pasidarėme amžinais draugais. Išsiskirsčius į pulkus, ryšis tarp mūsų nenutrūko, laikas nuo laiko ir vėl tekdavo susitikti, ar tai įvairiuose kursuose, ar tai todėl, kad tarnavome tame pačiame pulke. Ypač daugeliui teko susitikti poligone ar per manevrus. Šiandien, po 40 metų, mes jau pasenome. Kažin, ar pusė mūsų dar yra gyvųjų tarpe? Kaip buvęs būrininkas to neskalitlingo būrelio, kuris sudarė VIII laidą, 40 metų jubilėjaus proga sveikinu savo draugus ir linkiu geros sveikatos. Mūsų buvusiems vadams ir lektoriams tariame širdingą ačiū. Mūsų gi mirusiems draugams lenkiame pagarbiai galvas.

Verneris Lagenpušas

Lietuvos kariuomenės plk. ltn., Vyčio Kryžiaus Ordino kavalieriui, Centrinės kariuomenės bibliotekos viršininkui ir kruopščiam lietuvių bibliografijos darbuotojui

A. A.

Aleksandrui Ružaniec-Ružancovui

mirus, jo žmonai Natalijai, dukrai Veronikai, žentui A. Petruliui ir kitiems artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia

Lietuvių Veteranų Sąjungos
RAMOVĖ Centro Valdyba

P.L.P. Karo Mokyklos XVIII laidos baigimo, 30 metų, sukakti, minint, padarius vakarinį patikrinimą, rasta :

a) Sąrašuose	130
b) žuvusių	10
c) mirusių	5
d) išvežtų į Sibirą	19
e) Lietuvoje	7
f) Laisvajam pasaulyje	49
g) Nežinomas likimas	40
h) Patikrinime dalyvavo	21

Prašome Aukščiausiojo suteikti amžiną ramybę, kovoje žuvusiems ir mirusiems broliams, palengvinti sunkią dalią kalinamiems ir persekiojamiems, o laisvėje esantiems ryžtingumo ištvermės ir vienybės kovoje už Lietuvos išlaisvinimą.

Tikime artėjančią laisvę visoms pavergtoms tautoms, teisingumo atstatymą, Tautos nemarumą ir Lietuvos valstybės prisikėlimą.

Kazys Mustelis
Kazys Ališauskas

Raportą priemė :

Dalyvavo:

1966 m. Liepos mėn. 2 d.

A. Abromas
P. Ankaitis
C. Edinkauskas
B. Jurgutis
P. Kuzmickas
L. Glaubičius
J. Gugaitis
K. Kazys
K. Barzdukas
Z. Molicjus
J. Abromaitis
L. Dolinis
Raskevičius
J. Rimkevičius
J. Tarasevičius
K. Vieb
V. Skenderis
J. Skardis
B. Balsys
K. Batura
P. Skardžius

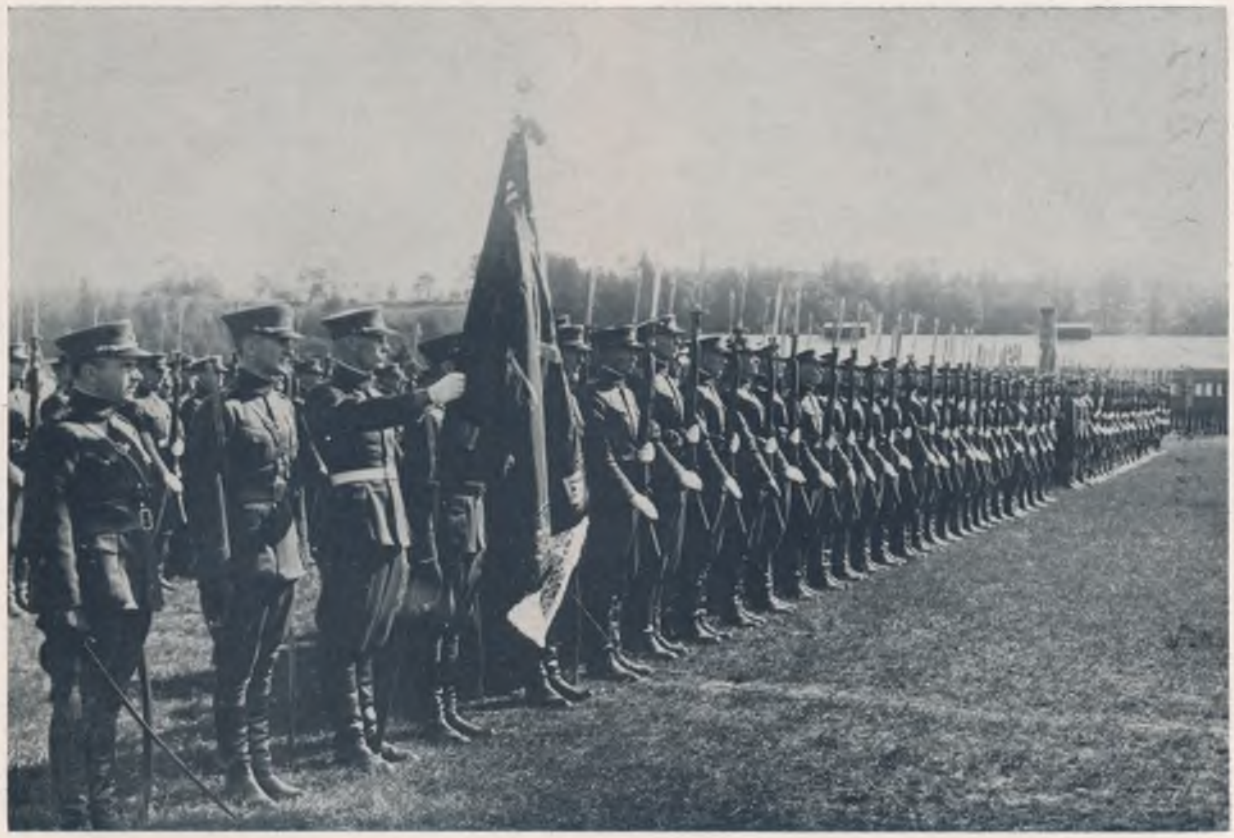

Karo mokyklos XVIII laidos paskytinysis kariūniškas "Ginklu gerbk", 1936 m. rugsėjo 15 d.

P.L.P. KARO MOKYKLOS XVIII LAIDOS SUVAŽIAVIMAS

Pasinaudojant Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso ir III Dainų Šventės proga buvo sukviestas Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo Mokyklos XVIII laidos suvažiavimas, kuris įvyko liepos mėn. 2 d. Čikagoje, Lietuvos Vyčių salėje (2453 W. 47th Street). Suvažiavime buvo paminėta 30 metų mokyklos baigimo sukaktis.

XVIII laida buvo pradėta formuoti 1934 m. rugpjūčio mėn. Į ją buvo priimta keli puskarininkiai, keletas universiteto studentų ir jaunuoliai — baigę gimnaziją. Viso apie 70 asmenų. XVIII laida buvo pavadinta 2. Kadro kuopa. Pusės metų bėgyje 2. K. Kp. buvo du kartus papildyta (pabaigoje 1934 m. ir 13.IV.35) iš X. Aspirantų laidos kariūnų iki 130 vyrų. 2. K. kuopoje buvo 3 būriai (Br.):I. ir II. Br. — pėstininkų, III. Br. — kavaleristų, artileristų, pionierių ir ryšininkų. Po dviejų metų apmokymo, 1936 m. rugsėjo mėn. 15 d., 2.K.kp, Karo Mokyklos bataliono sudėtyje, išsirikiavo Karo Mokyklos aikštėje paskutiniam kariūniškam paradui. Tą atmintiną dieną Prezidento Aktu 130 kariūnų-puskarininkių buvo pakelti į pirmąjį karininko — jaunesniojo leitenanto, laipsnį. Tai buvo paskutinioji dviejų metų Karo Mokyklos laida, nes vėliau sekė trijų metų laidos.

Liepos 2 d. ryte, Tėvų Marijonų koplyčioje, Čikagoje, įvyko pamaldos už žuvusius ir mirusius XVIII laidos karininkus. Vakare, apie 6 val., į Lietuvos Vyčių kuklią salę pradeda rinktis suvažiavimo dalyviai su žmonomis. Iš 49, esančių laisvame pasaulyje XVIII laidos karininkų, į suvažiavimą atvyko 21. Suvažiavimą savo atvykimu pagerbė garbės svečiai: buv. Karo Mokyklos viršininkas gen. K. Musteikis su ponia ir buv. etatinis lektorius plk. K. Ališauskas su ponia. Pirmiems susitikimo įspūdžiams praslinkus, p. K. Brazdukas paprašo dalyvių užimti vietas prie stalų ir pakviečia p. J. Bražį atidaryti suvažiavimą ir pravesti oficialiąją dalį. J. Bražys taria trumpą atidaromąjį žodį ir kviečia atlikti kuopos tradicinį vakarinį patikrinimą. Tokį pat patikrinimą, koks kasdien būdavo daromas Karo Mo-

← XVIII laidos suvažiavimo vakarinio patikrinimo raportas (dail. A. Tamoliūno pieštas)

kykloje, tik 130 kariūnų vieton, šiandieną išsirikiavo vos 21. Patikrinimą vykdo N. Reikalas, vienas iš buvusių XVIII laidos viršilų. Sąraše — 130 pavardžių. Viršilai šaukiant, tik retkarčiais pasigirsta "aš", šiaip jau girdisi atsakymas: "žuvęs", "ištremtas į Sibirą", "nėra žinių". Po patikrinimo viršila raportuoja gen. Musteikiui ir įteikia gražų dail. A. Tamoliūno sukurtą patikrinimo raportą. Patikrinimas baigiamas Tautos Himnu ir "Marija, Marija" giesme... Atlikus patikrinimą, J. Bražys paprašo dalyvius užimti savo vietas ir pakviečia kalbėtojus: gen. K. Musteikį, L. Bilerį ir J. Rimkų. Gen. K. Musteikis taria trumpą, nuoširdų ir jautrų žodį. K. Bileris pasveikina suvažiavimą žurnalo "Karys" vardu. J. Rimkus skaito įdomią ir prasmingą paskaitą (ji ištisai dedama šiame KARIO numeryje). Atlikus oficialiąją dalį, J. Bražys taria uždaromąjį žodį ir pakviečia p. Moliejų vesti sekančią — linksmąją dalį.

Linksmosios dalies metu buvo pasivaišinta skaniais valgiais, padainuota kariūniškų dainų ir prisiminta įdomesni įvykiai iš gyvenimo Karo Mokykloje. Vidurnakčiui atslinkus, visi nenoromis pradėjo skirstytis poilsiui.

Čia keletą žodžių reikėtų tarti dėl suvažiavimo organizavimo. Sumanymas suorganizuoti XVIII laidos suvažiavimą ir paminėti 30 metų sukaktį kilo čikagiečių tarpe. Suvažiavimas praėjo sklandžiai ir jaukioje nuotaikoje. Organizavimo naštą ant savo pečių nešė tik trys vyrai: K. Barzdukas, J. Bražys ir J. Rimkevičius. Jiems priklauso mūsų padėka. Taip pat reikia tarti ačiū p. Rimkevičienei, kuri rūpinosi salės ir stalų papuošimu bei sutvarkymu.

Dalyvis

Virš. k.: Garbės svečiai suvažiavime. Iš k.: plk. K. Ališauskas, ponia Ališauskienė, gen. K. Musteikis, ponia Musteikienė ir kiti svečiai.

Virš. d.: XVIII laidos vakarinis patikrinimas suvažiavime.

← Prie Tėvų Marijonų koplyčios po pamaldų. Suvažiavimo dalyviai I eilė iš k.: J. Bražys, K. Batūra, L. Bileris, B. Sergautis; II eilė: B. Balsas, L. Karbūnas, V. Skinderis, J. Gužaitis ir J. Rimkevičius.

ŽVILGSNIS Į 30 METŲ

J. Rimkaus žodis XVIII laidos suvažiavime

Šis žodis turėtų išreikšti mūsų susitikimo džiaugsmą po tiek nesimatymo metų. Jis turėtų būti linksmas, gyvas, koki buvome ir mes, kada mūsų keliai susibėgo prieš 32 metus Augštojoje Panemunėje.

Mūsų džiaugsmas šiandieną nėra pilnas, nes po atlikto kariūniško vakarinio patikrinimo sekė šiurpus raportas, parodęs pasibaisėtinai praretėjusias mūsų gretas. Todėl visai suprantama, kad Himną giedant ir Marijos prašant palengvinti vergiją pavergtai Tautai, mintys krypo į praeitus laikus, brangius veidus, išvaikščiotus takus, vyravusias idėjas ir įvykius, privedusius mus prie susitikimo tolimame krašte.

Jeigu šiandieną susirinktume visi mūsų laidos likusieji gyvieji ir susirikiuotume šioje salėje, būtų neišpasakytai kontrastinga eilė. Joje matytume puošniose uniformose generolų, išvargusių katorgininkų, dryžuotais rūbais kalinių ir laisvųjų. Jų vidinis pasaulis irgi būtų nemažiau įvairus kaip ir jų išorė.

Nežiūrint minėto kontrastingumo, juose jaustųsi, kad ir sunkiai suvokiamas vidinis ryšis, užsimezgęs Panemunėje ir išnešiotas prisiminimuose iki šiai dienai.

Šventai tikime, kad generolas ir katorgininkas, laisvasis ir kalinys nuoširdžiai vienas kitą apkabintų broliškam taikos pasibučiavimui. Išnyktų laipsniai, socialiniai skirtumai, buvę nesusipratimai. Tai ne svajonė, bet gyvenimo tikrovė — tik duokite laisvę, nes draugystė galima tik laisvėje ir lygybėje, iš kurių gimsta žmonių ir tautų brolystė.

Minėtas vidinis ryšys nėra pripuolamas, jis užsimezgė laike ir brendo istorinių įvykių eigoje, kurie palietė ne vien mūsų valstybę, kariuomenę, bet ir kiekvieną iš mūsų asmeniniai. Dramatinė vidinė kova už savo egzistenciją, būti ar nebūti, organiškai rišosi su mūsų valstybės likimu. Įtampą didino ir tas faktas, kad buvome kariai, kurie pirmieji savo paskirtimi esti užangažuojami sunkiems bandymams ir paliečiami asmeniniai.

Todėl pažvelkime į juos, ne kaltininkų jieškodami, save pateisinti bandydami, bet tiesos trokšdami. Tiesa nėra paklusni autoritetui, nėra sąlyguojama aplinkybių ir nuotaikų, nežiūrint kas ją pasakė: geriausias bičiulis ar aršiausias priešas, ji yra neliečiama — ji yra tiesa.

Grįžkime, kaip ir dera tokiomis progomis, mieli bičiuliai, prie mūsų drauge nueito kelio.

Daugumoje susipažinome Augštojoje Panemunėje, pačiame jaunystės gražume, kada kariuomenę pasirinkome gyvenimo profesija, ne dėl išviršinio patrauklumo, bet kaip garbingą, riterišką, pilniausiai išreiškiančią anų dienų mūsų idealistinį nusiteikimą. Kas gali jaunuoliui būti gražesnio, kaip budėti ir ginti savo mielos Tėvynės gyvenimo būdą, jos savarankiškumą. Galiausiai, kad ir labai rūpestingai paslėptą, kiekvienas iš mūsų kariūniškoje kuprinėje nešiojome maršalo lazdą, o mažiausiai bent generoliškus lampasus. Tai ne vien jaunuoliška, bet gražu ir vyriška, nes kas nesvajojo, tas negyveno pilno gyvenimo, o tik mažą jo dalį.

Per dvejus metus, kėlėme rikiuotėje koją, ir kaip įprasta, keikėme ir gerbėme viršininkus ir vyresniuosius, puolėme ir gynėme Kauno fortus, stovėjome su šautuvais, atakavome Šilosėdų augštumą ir prie Rūklos dvaro raginome savo širdis nedrebėti prieš būrio vadą.

Pažinom kietą spartakinį kario gyvenimą, nuovargį ir jo valingą nugalėjimą, organizuotą bendruomeninę tvarką, perpintą "dideliais nuotykiais", kariūniškais pokštais. Sunkiai, bet išmokome klausyti vyresniųjų, įsisąmonijome sutartinio vienos valios veikimo prasmę ir prideramą sąmoningą drausmę.

Trumpame sakinyje sutelkta ilga gyvenimo patirtis, žmogaus ir kario. Teisingumas, kilnumas, pareigingumas ir nesibaigianti kova už laisvą žmogų, laisvame pasaulyje.

Tik pats žmogus gali netekti garbingumo, nes nėra ir nebus tokios jėgos, kuri galėtų ją atimti, arba sumažinti. Ištesėti ir augti garbingume yra viso gyvenimo pastangos ir prasmė, o drauge žmoniškiausia ir gražiausia pareiga. Ji gimsta ir miršta pačio žmogaus laisvu apsisprendimu, pačiame žmoguje.

Nėra negarbingo laimėjimo, nes tai yra paprastas apiplėšimas fizine prasme ir nusikaltimas moraline.

Garbingumas eina į koją su kariu, nes be jo jis lieka tik pavojingas plėšikas, o kariuomenė atremta į valstybės autoritetą — plėšikų gauja.

Visi trys mūsų kaimynai užmiršo šią tiesą ir iki šiai dienai ciniškai didžiuojasi savo negarbingumu, vadindami jį laimėjimu.

Išsiskirstėme po kariuomenės dalinius gerai pasiruošę pareigoms. Mielas buvo darbas su savaisiais, tarp savųjų ir saviesiems.

Augant ir stiprėjant jaunai valstybei kultūriniai ir materialiai, kariuomenė neatsiliko nuo bendrų laimėjimų, bet žengė su pažanga, šviesėjo, valėsi nuo užsilikusių svetimybių bei įtakų, demokratėjo ir praktiškai susiliejo į nesuardomą vienetą su visa tauta.

Tas viskas vyko mūsų akivaizdoje ir iki šiai dienai pateisinamai galime didžiuotis, kad esame buvę to entuziastingo kilimo, ne vien nuošalūs stebėtojai, bet jo aktyvūs ir veiksmingi ugdytojai.

Mūsų amžius ir patyrimas anomis dienomis negalėjo turėti platesnės įtakos, bet norų šviesėti ir bręsti didesnei atsakomybei netrūko.

Nėra gryčios be dūmų, ar žmogaus, kuris nebūtų suklupęs eidamas vingiuotu ir grumstuotu keliu. Būta jų ir kariuomenėje, kaip ir kiekvienoje didesnėje žmonių grupėje, turėjome jų ir mes patys pakankamai, vieni daugiau kiti mažiau.

Vos kelerius metus galėjome pasidžiaugti palaimintu saugiu gyvenimu savoje valstybėje, žygiuoti "plačiais ir žydinčiais laukais".

Pasaulio katastrofa artėjo. Tai jautėme visi, bet nepakankamai ruošėmės, tartum rengiama karti taurė turėjo per stebūklą būti nuo mūsų atitolinta.

Vaizdžiu liaudies posakiu: "Kaip perkūnas iš giedro dangaus", trenkė lenkų ultimatumas.

Ne laikas šiandien nagrinėti priežastis, aplinkybes ir trumparegišką lenkų politiką, privedusią prie, skaudžiausiai įžeidžiančio suvereninės valstybės teises, ultimatumo. Tauta buvo sukrėsta iš pačių jos gelmių.

Visa Lietuva laukė įsakymo pasipriešinti, ne dėl reikalavimų didumo, bet dėl nepakeliamo įžūlumo, dėl stipresnio nesiskaitymo su mažesniu, dėl nepaisymo teisės ir garbės.

Nė vienas vėlybesnis smūgis nebuvo taip vieningai ir ryžtingai sutiktas su visuotinu noru pasipriešinti, kaip šis pirmasis. Tauta parodė

augščiausią subrendimą ir pasigėrėtiną savigarbą. Kariuomenė jautėsi įžeista ir pažeminta, bet dantis sukandusi pakluso vyriausybės sprendimui.

Pikta lemtis ar pasikartojanti istorinė klaida: prasidėjo paskutinis taikus Lietuvos padalinimas.

Vokietija atplėšė per amžius lietuvių apgintą pajūrį. Šaltas, realus protas gali pakelti skaudų įžeidimą, bet vargu ar galima pateisinti, bet kokiomis aplinkybėmis, dalies teritorijos išsižadėjimo. Tiesa, ne mes pirmieji pabūgome sufanatizuotos Vokietijos, daug stipresni už mus jau buvo kapituliavę.

Lenkų buvome pažeminti, vokiečių apiplėšti, bet tai buvo neteisybių tik preliudas.

Homero medinis arklys buvo įvežtas į Trojos miestą kaip dievų palaimos ir miesto apsaugos simbolis. Odisėjo gudrybė trojėnams brangiai kainavo... Pasaulis tai žinojo prieš 4000 metų, žinojome tai ir mes.

Nesuprantamai pavėluotas istorinis ir paskutinis posėdis prezidentūroje, pasipriešinus tik nedaugeliui, jų tarpe ir mūsų garbės svečiui gen. Musteikiui, nutarta pasiduoti be kovos.

Paskutinį kartą Nepriklausomybės kovų invalidas nuleido Lietuvos valstybinę vėliavą Karo Muzėjuje, paskutinį kartą nuskambėjo Amerikos Lietuvių padovanotas Laisvės Varpas su testamentiniu įrašu: "Tai skambink per amžius vaikams Lietuvos, tas nevertas laisvės kas negina jos".

Sunki uždanga nusileido ant Lietuvos žmonių ir laukų.

Keturi minėti smūgiai: lenkų ultimatumas, pajūrio atplėšimas, rusų bazės ir galiausiai okupacija dar ir po 25-rių metų yra gyvi mūsų skaudžiausiuose prisiminimuose, neretai ir spanuose, o neatliktos pareigos jausmas tur būt lydės mus, kaip ir kiekvieną jautresnį lietuvį, iki gyvenimo pabaigos.

Netekome visko, kas mum buvo brangu: kaip piliečiai — savo valstybės, kaip tautiečiai — savo žemės, kaip kariai — pasitikėjimo, o kaip žmonės — laisvės.

Lietuva tapo dideliu kalėjimu, aptverta spygliuota vielų tvora, saugoma šunų ir enkavedistų.

Padarytų klaidų panaikinti negalima, galima jas bandyti perkelti kitiems, nekaltiesiems, arba už jas gailėtis, tokia yra klaidų logika.

Pažiūrėkime kokią rolę turėjo kariuomenė, ar ji pateisino sudėtus į ją lūkesčius, kaip visuma, o mes kaip jos nariai — asmeniniai.

Kariuomenės padėtis, skaudžiausia prasme, buvo tragiškiausia.

Per ištisus 25 metus girdime, kad kariuomenė negavo įsakymo pasipriešinti. Toks negatyvus klausimo pastatymas įneša abejonių ir neaiškumų. Atrodo, tartum buvo nutrūkę ryšiai, arba buvo visiškas pasimetimas vyriausybėje.

Visu atvirumu turime pripažinti, kad kariuomenės vadas gavo aiškų įsakymą, iš teisėtos vyriausybės, nesipriešinti. Nesvarstome šiandieną, kiek uoliai jis tą įsakymą vykdė, gali tik kilti abejonės, ar jis neperžengė savo kompetencijos ribų. Turime nusilenkti tiesai ir pripažinti, kad jis vykdė, kas buvo įsakyta. Nežiūrint, kiek skaudus yra šis tvirtinimas, tai yra istorinis faktas.

Čia yra dramatiškiausia mūsų valstybės ir kariuomenės akimirka, nulėmusi tolesnę neišvengiamų įvykių eigą.

Karą skelbia įsakymu tautai ir kariuomenei valstybės prezidentas.

Ar kariuomenė galėjo nevykdyti gauto įsakymo? Į tai turime visu aiškumu atsakyti kad ne, nes jau buvo prarasta, ne vien tik vadovybė, bet ir valstybės pasipriešinimo faktas. Kariuomenė būtų turėjusi sukilti prieš savo vadovybę ir tuo pačiu prieš vyriausybę. Neišvengiamai, būtų turėjusi suskilti tarpusavyje ir neorganizuotai, be rimtesnio pasipriešinimo, pralaimėti.

Tai nebūtų buvęs karas tarp valstybių, bet atskirų dalinių partizaninis, rezistencinis pasipriešinimas, kaip ir kiti vėliau buvę, bet nesusilaukę tarptautinio pripažinimo. Neabejojame, kad laiku gavusi įsakymą kariuomenė būtų atlikusi šventą savo pareigą, ir ją būtų atlikusi labai garbingai.

Nuo paskutinio įsakymo kapituliuoti, kariuomenė, kaip visuma, buvo likviduota. Toliau leistina kalbėti tik apie atskirus dalinius, arba pavienius jos narius ir tolesnį jų golgotos kelią. Tiesa, jie dėvėjo kiek pakeistą senąją uniformą ir brutaliai buvo verčiami joje veikti ir kalbėti prieš savo įsitikinimus ir sąžinę. Šį faktą minime tik todėl, kad vis dar pasirodančios prisiminimų knygos įžeidinėja karius, kurie, gelbėdami sunkią padėtį, norėjo kiek galima ilgiau ir daugiau išsaugoti jėgų, nes jautė artėjančią atsiskaitymo valandą. Beveik visi prisiminimų autoriai užmiršta seną tiesą, kad kitą juodindamas pats šviesesnis nepasidarysi, kad didvyriu būti galima tarp didvyriu, ne vien tarp silpnuolių. Nežiūrint to, svarbiausia yra teisybė, kuriai irgi labai daugeliu atvėjų yra nusižengiama, dramatizuojant kitų silpnybes ir keliant savo šventumą.

Kariuomenė yra integralinė tautos dalis, likiminiai surišta su jos nelaimėmis, džiaugsmais ir uždaviniais. Jos brandumo laipsnis yra tautos kultūringumo atspindis, iš kurios ji yra sudaryta. Sukrėtimo dienose, ne vien tik uniformuoti piliečiai ir tautiečiai turi pareigas, bet visa tauta. Todėl jeigu nusikaltome tai visi, be išimties, galėtų būti kalba tik apie nusikaltimo laipsnį.

Galiausiai negalime aplenkti klausimo, ar kariuomenė atliko savo pareigą ir pateisino savo egzistenciją? Atsakymas reikalauja platesnės argumentacijos, bet išreiškiant tai vienu sakiniu, galėtume formuluoti sekančiai: kariuomenė atliko savo misiją taikos metu ir buvo moraliai ir fiziniai pasiruošusi karui.

Kalbant apie taikos metą esame įpratę girdėti, kiek kariuomenė parengė šoferių ir telegrafistų, kiek beraščių išmokė. Neneigiame jos atlikto didelio švietimo ir auklėjimo darbo, bet ne čia yra jos tiesioginė paskirtis, tai galėjo neblogiau ir pigiau atlikti ir kitos institucijos.

Mažoms tautoms kariuomenės daugiau yra reikalingos taikai užtikrinti ir ją išlaikyti, kaip karui laimėti. Jos buvimas ir apginklavimas yra politinė būtinybė, o ne brangus pasipūtimas.

Čia svarbu įterpti pastabą, kad pati tauta, nuo didžiausio iki mažiausio, jos kaimynai, draugai ir priešai turi žinoti, kad nesant oerlikonų, ji dantimis ir šakėmis, Pilėnų kunigaikščio ir metiežinikų pavyzdžiu, gins iki paskutinio kovotojo savo žemę.

Tai žinodami, gobšieji labai gerai apsigalvotų pradėdami bet kuriuos neteisėtus veiksmus, o gal nuo jų ir visai susilaikytų, bijodami įsivelti į tarptautines painiavas.

Tik šia prasme mūsų ginkluotos jėgos pateisino savo buvimą ir laidavo, kad ir neilgą nepriklausomybės laikotarpį.

Gerbiame kitų pažiūras, kad ir priešingas mums, bet idėjos grynumas, laisvės neliečiamumas yra augščiausias principas, kuris turi būti išsaugotas ir perduotas nesuteptas ateinančioms kartoms.

Nekaltinkime sunkiausoje atsakomybėje prieš istorinį sprendimą buvusius žmones, bet šventai ir drąsiai ginkime laisvės idėją.

Įrodinėdami, kad gali būti situacijų, kada geriau būti raudoniems, bet gyviems, ne tik degreduojame pačią laisvės idėją, bet sunkiai įžeidžiame savo draugus ir idealus, dėl kurių jie kentėjo ir mirė. Lengvas ir aiškus gyvenimas yra tik pagal principus.

Ir šį pasisakymą prašome, mieli bičiuliai, vertinti tik idėjinėje plotmėje, nes praktinis atsakymas yra daug komplikuotesnis ir drauge daug pavojingesnis.

Kariuomenė buvo mūsų gyvenimo dalis, mes ją mylėjome ir branginome, todėl ir jos garbę turime ginti, jos padarytas klaidas prisiminti, prisiimti ir apgailėti, bet leiskime į ją svaidyti akmenims tik tiems, kurie yra šventai atlikę savo pareigas Tėvynei, ir griežtai sulaikykime tuos, kurie tai daro savo asmeniniam pasiteisinimui.

Neužtenka čia vien buvusių augštų pareigūnų pasakytų ir parašytų žodžių, storų knygų, reikia aiškios plikos teisybės, akademinės rimties ir švelnios rankos liečiant skaudžias žaizdas.

Todėl laukiame neutralaus politiko, publicisto ir kario gabios rankos ir plunksnos, kuris į iškeltus klausimus atsakytų dogmatiniai ir praktiškai, nes klausimas nepranyksta, kai viena pusė tyli.

Mūsų kartai buvo skirta išgyventi vieną iš tragiškiausių pasaulio istorijos tarpsnių, Lietuva buvo pačiame jų sukūryje. Vieni ją laisvino iš laisvės, kiti iš nelaisvės, be jos sutikimo ir atsiklausimo. Nežiūrint skaudžiausių sukrėtimų, didžiausių nuostolių, lietuvis, kaip krašte, taip ir už jo ribų, nepalūžo.

Mes netekome savo tėvynės, bet išeidami išsinešėme brangiausią turtą — laisvę. Laisvė nėra dovana, bet pareiga, iki pasaulyje bus bent viena pavergta tauta, bent vienas nelaisvas žmogus. Tai yra visų kova: pavergtųjų ir lygiai laisvųjų.

Tylias, bet atkaklias grumtynes veda mūsų broliai Lietuvoje už kiekvieną savos kūrybos žybtelėjimą, už lietuvišką raštą ir gimtąjį žodį. Jiems nėra kito pasirinkimo kaip dalinas prisitaikymas, nežiūrint kiek tai yra koktu. Išlikti gyvam yra ne vien žmoniškoji teisė, bet ir tautinė būtinybė. Išaugštinti ir geriau maitinami pavergtieji yra sunkiausia laisvėjimui kliūtis, mes teisingai juos parsidavėliais vadiname. Džiugu, kad jų tik mažas būrelis. Todėl būkime atsargūs su piktais žodžiais, kuriais galime įžeisti savo gerąjį brolį. Daugiau respekto jų pastangoms ir laimėjimams visose srityse. Dviveidiškas gyvenimas yra ne vien labai sunkus, bet ir mirtinai pavojingas, tai reikia atsiminti.

Laisvųjų pareigos nemažiau svarbios. Kaip tolimoje praeityje, taip lygiai ir šiandieną, daugiau esame linkę pasitikėti kardu, kaip raštu. Istorija iškalbingai ir pakartotinai įrodė, kad taikus Tolminkiemio būrų klebonas nemažiau yra pasitarnavęs Lietuvai kaip šmaikštūs kardai, rašytinė Sibiro maldaknygė primena daugiau, kaip iškilmingi žodžiai.

Todėl mūsų sutelktos pastangos, pagrindiniai smūgiai, turi būti nukreipti į vertybes, kurias istorija užpajamuoja ir pagal jas matuoja tautų vertę. Tai didelis ir šakotas darbas, reikalaujantis ne vien kūrėjų, gabių organizatorių, bet ir stipraus ir gausaus užnugario, kuris ne tik tas vertybes vertintų, jomis naudotųsi, bet ir sudarytų užtikrintą pagrindą joms pasirodyti ir gyvuoti. Plačiai paskleistas raštas, kūrybinis žodis yra pavojingi ginklai smurtininkams ir pavergėjams, jie praeityje nuvertė sostus ir karalystes, jie lems ir tolesnę pasaulio ateitį. Tiesa, tai ilgas, bet tikras kelias. Tai sunkioji artilerija skirta melo tvirtovėm griauti.

Ne vien kūrėjo, bet kiekviena ranka, energija ir sumanumas reikalingas lietuviškuose arimuose.

Nugalėjome įsikūrimo sunkumus, įsigijome daug daiktų, dar daugiau jų reikia, pralenkėme daugelį vietinių savo sukurtu gerbūviu, bet nepasijutome pilnai suaugę su kraštais, kuriuose apsigyvenome. Tas nereiškia, kad neturime jiems rodyti užtarnauto dėkingumo. Nesiūlome naivaus komformizmo, kurį su pašaipa palydi kaip savas, taip ir svetimas, tačiau, nepritariame ir tiems, kurie neranda gero žodžio kraštui, kuriame rado saugią priebėgą.

Naujoji situacija nėra be pavojų. Darbas už kasdieninę duoną neturi nulemti mūsų vidinio intelektualinio lygio, o tam yra daugiau pavojų kaip kad manome. Darbe galime būti amatininkais, dvasioje aristokratais. Atvykę už marių, patekome į tokią socialinę grupę, kuri visai nesidomi kultūriniu gyvenimu, neturi augštesnių polėkių, todėl suprantama, kad su ja bendrauti mums nesiseka.

Lietuviškoje visuomenėje, bent savaitgaliais, mes pasotiname aštrų troškulį turtingesnio, pilnesnio gyvenimo, tik čia mes pasijuntame tarp sau lygių. Todėl vertinkime tuos, kurie daugiau atsižada bendram reikalui, bet ne rūpestingai skaičiuokime jų daromas "klaidas", buvusias ar nebuvusias.

Nepriimkime tremties kaip bausmės, bet kaip nesibaigiančio darbo tąsą. Pareigos tautai, iš kurios dosniai gavome, nėra vien minėjimuose girdimos, bet nešiojamos širdyse ir išreiškiamos darbais. Ne pasitraukimo iš tėvynės faktas, bet mūsų dabartinė laikysena apsprendžia ko mes verti. Vienam gali tikti dezertyro vardas, kitam ambasadoriaus titulas.

Nežiūrint natūralaus prisirišimo prie savųjų, turime pripažinti, kad negalime sudaryti pakankamos kultūrinės platumos, kuri galėtų pilnai patenkinti mūsų intelektualinį smalsumą. Todėl žiūrėkime į mus supantį pasaulį atviru žvilgsniu ir guviu protu, nes kitaip, savo uždarume, nors ir labai jaukiame, atsiliksime nuo jo slinkties, visuotinų laimėjimų ir pažangos. Nes kas nesuspėja, tas yra velkamas, be gailesčio, paskui.

Gyvenimas nėra pakartojamas. Turime savo metu viską pasakyti ir viską atlikti, nes rytoj gali būti per vėlu. Gyvenimas vien praeitimi yra naikinimas dabarties ir neturėjimas ateities. Mūsų pareigos nėra buvusios, arba būsimos, bet akivaizdoje esančios. Žmogaus paskirtis, vertė, o ir atsakomybė, yra už visą gyvenimą, bet ne už kurią nors jo dalį.

Mylimai Motinai

A. A.

MAGDALENAI VILKUTAITIENEI

mirus, sūnums Viktorui ir Vytautui Vilkutaičiams ir jų šeimoms gilią užuojautą reiškia

Juozas Andrušis

Mylimai Motinai

A. A.

MAGDALENAI VILKUTAITIENEI

mirus, Liukai ir Vytautui Vilkutaičiams ir artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia

Stefa ir Vincas Savukynai
Milda, Rūtelė ir Algis Sperauskai

TREMTIES TRIMITAS

Naujo CV pirmininko žodis

Kiekviena kova atneš laimėjimų, jei kovotojai bus vieningi, drausmingi ir drąsūs. Be vienybės — nėra jėgos, be drausmės joks tikslas nepasiekiamas, be drąsos — patenkama priešo vergijon.

Prieš šaulius šiandien stovi didelis darbas, didelis uždavinys — Lietuvos išlaisvinimo ir lietuvybės išlaikymo reikalai. Čia negali būti abejonių ar svyravimų. Klausimas aiškus — už ar prieš Lietuvą. Mes galime turėti skirtingas nuomones religiniais klausimais, galime turėti skirtingas nuomones kitais klausimais, bet Lietuvos ir lietuviškumo skirtingos nuomonės yra nedovanotinos ir neleistinos. Mes jų negalime turėti.

Šie jaunimo metai tebūna mums gyvos, judrios veiklos metai, šaulių vajaus metai. Nieko nelaukdami, mes visi stenkimės kaip galima daugiau narių, o ypatingai jaunimo, įtraukti į šaulių eiles. Turėdami savo gražų, idėjiniai ir tautiniai susipratusį jaunimą, žinosime, kad mūsų darbas neis veltui, kad jį tęs naujos tankios jaunųjų šaulių gretos, tvirtai ir nesvyruojančiai žengiančios Lietuvos keliu.

Šauliai neturi paisyti mums šauliams dažnai girdimų priekaištų, girdi, kam čia reikalingi šauliai, juk ir taip daug turime įvairių organizacijų. O didieji pesimistai dar prideda, kad visvien lietuviai tremtyje mirs, nutautės, tai kam iš viso bereikia dirbti ir aukotis. Bet kai tokių pesimistų šeimoje atsiranda nepagydomų vėžio liga sergančių, jie nestato sau klausimo, kam sergantį gydyti, jei jis visvien mirs. Priešingai, jie kviečia gydytojus ir deda visas pastangas sergantį kaip nors išgydyti arba bent prailginti jo gyvenimą. Tad kodėl mes, šauliai, neprivalėtume daryti viską, kas galima, kad išgydytume mūsų tautos narius, sergančius nutautėjimo vėžiu, tuo labiau, kad šis vėžys nėra nepagydomas. Jį galima išgydyti dideliu darbu ir tikru pasiaukojimu. Todėl pamirškime iki šiam laikui buvusius mūsų šaulių šeimoje nesusipratimus. Visi vieningai dirbkime, statykime išeivijoje būdami tvirtą lietuvybės tvirtovę, kurios ir stipriausios nutautėjimo audros nepajėgtų sugriauti, sunaikinti.

LŠST CV bendr. Nr. 3-66 - prgrf. 2 iš
1966 m. liepos mėn. 7 d

IŠ MŪSŲ VEIKLOS

Šaulių Žvaigždės Ordino Tarybos pirmininkas, LŠST garbės narys teis. R. Skipitis dėl senyvo amžiaus ir dėl perkrauto darbo ruošiant atsiminimus iš nepriklausomos Lietuvos laikų, pasitraukė iš ŠŽOT pirmininko pareigų ir jos narių sudėties tarpo.

CV pirmininkas, remdamasis LŠ ST statuto 203 str., ŠŽOT nariu pakvietė š. Sergijų Radzvicką.

LŠST garbės narys gen. Kazys Musteikis pagal statuto str. 202 išrinktas nauju ŠŽOT pirmininku.

LŠST CV bendraraštis Nr. 1-66 — paragf. II iš 1966 m. gegužės mėn. 10 dienos.

— — —

LŠST CV pirmininkas šaulys Alfonsas Valatkaitis, pablogėjus jo sveikatai, savo š. m. birželio mėn. 30 d. raštu atsistatydino iš savo pareigų ir pasitraukė iš Centro Valdybos. CV pirmininko pareigas, pasiremiant LŠST statuto 158 str., perėmė I-sis vicepirmininkas šaulys Vladas Išganaitis, pas kurį visais reikalais ir reikalinga dabar kreiptis šiuo adresu: 4429 So. Rockwell Ave., Chicago, Ill. 60632, telefonas FR 6-2625.

LŠST CV bendraraštis Nr. 3-66 — paragrf. 1 iš 1966 m. liepos mėn. 7 d.

KĘSTUTIEČIŲ JONINĖS

Birželio mėn. 25 d. DLK Kęstučio šaulių kuopa šventė tradicinę šaulių šventę — Jonines. Meninę programą išpildė jaunieji Čikagos šauliai, globojami š. J. Petrausko, kuris dalyvavo jau 11-siose Joninėse pas Wisconsino šaulius. Prie laužo buvo atliktas š. J. Petrausko vaizdelis "Kęstučio ir Birutės susitikimas". Vaidintojai — š. P. Arlauskas ir š. Krosniūnaitė. Vėliau pašokti 6 tautiniai šokiai. Tautinių šokių grupei vadovauja š. P. Arlauskas. Savaime suprantama, kad šokėjai keičiasi, tačiau ta pati jaunatviška gija teberiša grupės dalyvius, rūpestingai globojamus savo vadovų š. J. Petrausko ir š. K. Ulevičiaus, besisielojančių lietuvybės išlaikymo reikalais išeivijoje.

Nuostabiai malonus, lietuvišką šienapjūtę primenantis oras, sutraukė apie 200 Joninių dalyvių, neperdaug, bet pakankamai patenkinti rengėjus lietuviais negausiose vietovėse. Graži grupė Čikagos jūrų šaulių, su vandens sporto mėgėju š. M. Maksvyčiu priešakyje, šį kartą aplankė wisconsiniečius šaulius sausu-

mos keliu, gražiai patirštindama paparčio žiedo jieškotojų eiles.

Taip pat buvo atvykę iš Čikagos CV nariai — š. Vl. Išganaitis š. K. Žilėnas.

Programą prie laužo pravedė š. Br. Juška. Kalbėjo svečias Vl. Šimoliūnas, primindamas, kad senovėje, kai lietuvius užpuldavo priešai, liepsnojantys laužai pranešdavo žmonėms apie pavojų. Pavojus pergyvename mes ir dabar, todėl tegul Joninių laužai primena mums mūsų pareigas Lietuvai ir savo tautai.

Iki vėlyvo pusiaunakčio jaunimas ir senimas linksminosi gražiame ąžuolyne, rūpestingos šaulių kuopos valdybos globojamas ir vaišinamas. Visi skirstėsi namo su geru ūpu, tikėdamiesi per sekančias Jonines vėl pasimatyti.

P. P.

APDOVANOJIMAI

Už nuopelnus Lietuvai ir LŠST sekantieji šauliai apdovanoti 1965 m. rugsėjo 8 d. šventės ir š. m. vasario 16 d. šventės progomis:

Mazalinskas, Alfonsas, LK Mindaugo š. kp. — ŠŽ ordinu,

Brinka, Alfonsas, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ ordinu,

Pupalaigis, Balys, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ ordinu,

Laurinaitis, Juozas, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ ordinu,

Ulevičius, Juozas, gen. T. Daukanto jūrų š. kp. — ŠŽ ordinu,

Šiaučiulis, Juozas, LK Mindaugo š. kp. — Ž medaliu,

Jurgaitis, Jonas, LK Mindaugo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Jazbutienė, Emilija, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Baškauskienė, Emilija, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Izokaitienė, Eugenija, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Baškauskaitė, Birutė, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Balsevičius, Povilas, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ medaliu,

Rudokas, Alfonsas, DLK Gedimino š. kp. — ŠŽ medaliu,

Ąžuolas, Petras, DLK Gedimino š. kp. — ŠŽ medaliu,

Žiogas, Domas, DLK Gedimino š. kp. — ŠŽ medaliu,

Rugienius, Gediminas, DLK Gedimino š. kp. — ŠŽ medaliu,

Biržinskas, Stasys, DLK Gedimino š. kp. — ŠŽ medaliu,

Polikauskaitė, Vera, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ medaliu ir

Arlauskas, Povilas, Vytauto Didžiojo š. kp. — ŠŽ medaliu.

A. A. ŠAULYS ALGIS KAŽEMĖKAITIS

Liepos 3 d., po ilgos ir sunkios reumatizmo ligos, mirė š. Algis Kažemėkaitis, sulaukęs vos 25 metų amžiaus, priklausęs nuo 19 metų DLK Kęstučio šaulių kuopai.

Algis gimė 1941 m. kovo mėn. 27 d., Švenčionėliuose, Lietuvoje. Motina mirė jam esant 9 mėnesių amžiaus. Augo tetos Naujokienės šeimoje, su kuria 1944 m. pateko į Vokietiją. Spakenbergo lietuvių stovykloje baigė pradžios mokyklą. Iš ten su savo dėde ir motinos tėvais išvyko į Kolumbiją. 1952 m. iš Kolumbijos persikėlė pas tėvą Viktorą į Racine, Wis. Čia mokėsi šv. Rožės mokykloje ir vėliau šv. Katrynos gimnazijoje, kurią baigė jau gulėdamas lovoje. Pats gimnazijos direktorius prel. S. B. Witkowiak ir dvi seselės mokytojos įteikė jam 1960 m. gimnazijos baigimo diplomą, specialiai nuvykę į Wisconsino Universiteto klinikas, Madison, Wis.

Negalėdamas daugiau iš lovos atsikelti ir būdamas labai sunkiame sveikatos stovyje, niekuomet nenustojo vilties, kad skausmuose praleista jaunystė bus atlyginta laimingesniu gyvenimu ateityje, bet, deja, Augščiausiojo buvo kitaip skirta.

Atsisveikinimo žodį pašarvojimo koplyčioje šaulių vardu tarė DLK Kęstučio š. kp. pirmininkas š. J. Giedrikas. Prie karsto stovėjo šaulių garbės sargyba. Po gedulingų pamaldų šv. Kazimiero koplyčioje, palaidotas šv. Kryžiaus katalikų kapuose, Racine, Wisc.

Broli Algi, tegul Tavo neišsipildžiusios jaunystės svajonės lieka atlygintos Amžinojo duosnumu.

P. P.

A. A. ŠAULYS JUOZAS GEDMINAS

Šiomis dienomis mus pasiekė žinia, kad 1965 m. gruodžio 29 d. Gaidikaičiuose, ties Telšiais, mirė ilgametis Telšių mokytojų seminarijos direktorius ir Telšių gimnazijos mokytojas šaulys Juozas Gedminas.

Velionis buvo tikras žemaitis, nes buvo kilęs iš Telšių apskričio ir buvo gimęs 1883 m. Mokėsi Palangos progimnazijoje, Šiaulių gimnazijoje ir Maskvos universitete, istorijos ir filologijos fakultete, bei Valparaiso universitete, U.S.A.

Gyvenimo aplinkybėms susiklosčius, velionis, nebaigęs Maskvoje studijų, sugalvojo susipažinti su Vakarų pasauliu. Ir štai, 1911 m. Gedminas atsiranda JAV ir apsigyvenęs Brooklyne, gavo "Žvaigždės" redaktor. vietą. Po pusės metų Gedminas pakviečiamas "Vienybės" redaktorium. Redaguodamas "Vienybę" pasireiškė vokiečių kultūros šalininku. Kai 1917 m. JAV paskelbė karą Vokietijai, tai Gedminas apie vokiečius rašė švelnaus turinio straipsnius ir žinias, kas skaitytojams bei leidėjui nepatiko. Todėl jis buvo priverstas iš "Vienybės" redaktoriaus vietos pasitraukti. Išvyko į Clevelandą užimti "Dirvos" redaktoriaus postą. Po metų, kitų, Gedminas buvo iš Clevelando iškviestas į Čikagą redaguoti "Lietuvos". Kadangi Čikagoje gyvenimas Gedminui nepatiko, tai jis 1920 m. pavasarį apsisprendė grįžti į Lietuvą.

Grįžęs į savo numylėtą Žemaitiją — Telšius, tuojau buvo pakviestas užimti Telšių Mokytojų seminarijos direktoriaus vietą ir kartu būti Telšių gimnazijos mokytoju. Išbuvęs keletą metų Mokytojų seminarijos direktorium, jis išleido gražų būrį pedagogikos specialistų, iš kurių žymi dalis yra tapę kariais, yra baigę Karo mokyklą.

Juozas Gedminas yra išvaręs plačią vagą ir kultūrinėje srityje, būtent: "Telšių Žiniose" ir "Trimite" rašė, šauliams skaitė paskaitas, rašė knygas. Yra išleidęs: "Moksliški pasiskaitymai", "Lytis ir būdas" ir išvertė A. Čelpanovo psichologijos vadovėlį. Jis buvo nepaprasto darbštumo ir energijos žmogus. Raudoniesiems okupavus Lietuvą, tuojau buvo pašalintas nuo mokytojo darbo. Gaudikaičiuose užsidaręs, vienišas savo namelyje, jie baigė gyvenimo dienas varge.

Povilas Dirkis

Redaguoja E. PETRAUSKAITĖ, 926 W. 52nd Street, Chicago, Ill. 60609

Savą jaunimą sutinkant ir palydint

Jei pasišventė jaunystė,
Kas pasauly gal išdrįsti
jos mėgint jėgų?
Kovose jai laimė duota
drąsiai žengs apvainikuota
laurų vainiku.

Putinas

Visais laikais jaunimas vaidina svarbią rolę tautų gyvenime, nes jis labiau atjaučia šios ir ateinančios dienos esamas ir naujai iškylančias idėjas ir jautriai pasiduoda jų veikimui. Kaip šių laikų įvairių pasaulio kraštų sukilimų gaisrai parodo, jaunimas, taip pat, lengviau pasiduoda ir yra suviliojamas klaidingų idėjų. Mat, jaunimas nevisados įsigilina į padėtį ir dėl to nevisados pastebi klastas. Džiugu, jog mūsų lietuviškasis jaunimas pasirodė giliau protaujantis ir daug patyręs iš vyresniosios kartos. Jis giliai atjaučia savo tautos patirtas skriaudas bei neteisybes ir yra pasiryžęs kovoti dėl geresnio savo tautos ir viso pasaulio rytojaus. Tą jis įrodė skaitlingai iš viso pasaulio susirinkęs į Čikagą, į Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą.

Pernai minėjome liūdną sukaktį — 25 metus nuo savo valstybės klastingo okupavimo. Užsidegęs jaunimas tada suruošė įspūdingą demonstraciją į Jungtines Tautas. Šį kartą jaunimas susibūrė iš įvairių pasaulio kraštų, tuo pareikšdamas pasauliui, kad jis yra pasiryžęs tęsti savo brolių pradėtą laisvės žygį. Greta didžiųjų kultūrinių pasirodymų — suruoštų įvairių parodų, Dainų šventės, naujų lietuviškų kūrinių — gražios, tėvynės ilgesio persunktos, didingos kantatos "Tėviškės namai" ir naujos lietuviškos operos "Lokys" pastatymų, — jaunimas pasireiškė konkrečiu kovos žygiu, tai šimtatūkstantinių parašų peticija, protestuojančia Lietuvos okupavimą. Tuo atliktas didžiai reikšmingas konkretus darbas ir didelis žygis, sumaniai ją, tą peticiją, įteikiant Jungtinių Tautų sekretoriatui, per įvairių valstybių atstovus. Ta peticija, šiuo metu, gali būti, daug ko reikšmingo nebus galima pasiekti, bet ja mūsų tautos reikalas bus primintas pasaulio sąžinei ir, momentui atėjus, ji gali suvaidinti didelę reikšmę.

Savo kongresinį suvažiavimą jaunimas baigia skaitlingomis stovyklomis. Čia, iš įvairių kraštų ir įvairios aplinkumos įtakų, suvažiavęs jaunimas ras vieną bendrą lietuvišką kalbą; suvesti bendrųjų lietuviškų reikalų, labiau vieni kitus pažins, suartės ir sustiprins ateičiai ryšius. Tai paliks jiems stiprių įspūdžių ir sugrįžus į savo gyvenamus kraštus, jie bus labiau supratę bendrus lietuviškus siekius bei sustiprėję savo pasiryžimuose ir viltyse.

REIKŠMINGIEJI JAUNIMO NUTARIMAI

Dėl ribotos vietos, pažymėsime tik jų svarbiausiąjį, būtent "lietuvių tautos reikalai".

"Kongresas reiškia tikėjimą lietuvių tauta, turinčia žmonijos istorijoje savo vietą ir misiją, ypač dabartiniais laikais, kai pasaulio tautos suartėja bendriesiems žmonijos tikslams siekti ir vykdyti.

Todėl kongresas didžiuojasi visais tais lietuviais, kurie su nepalaužiama viltimi ir pasiaukojimu dirbo ir dirba savo tautos gerovei ir ateičiai, ypač Lietuvos jaunimu, savo valią išreiškusiu 1941 metų sukilimu prieš okupantą, didvyriškomis partizanų kovomis, rezistenciniu pasipriešinimu ir kitais žygiais.

Išeivijos lietuvių jaunimas, tęsdamas tautinius darbus svetur, reiškia savo tautai ištikimybę ir ją vykdo šiais darbais.

Pasisako už Jungtinių Tautų chartos ir žmogaus teisių deklaracijos visuotinį įgyvendinimą, laiduojantį valstybinio apsisprendimo, kultūrinio savitumo, religijos, žodžio, sąžinės ir kitas teises bei laisves. Tokių teisių ir laisvių taip pat privalo lietuvių tauta, turinti ilgaamžę istoriją, tautinę savo kultūrą ir nepriklausomo gyvenimo tradicijas. Dėl to kongresas dabartinę Lietuvos okupaciją, įvykdytą klastingu sovietinės

Rusijos ir nacinės Vokietijos susitarimu, laiko neteisėtu prievartos aktu, pavertusiu Lietuvą Sovietų Sąjungos dalimi su visais iš to kylančiais kolonizaciniais padariniais — išnaudojimu, naikinimu ir nuvertinimu.

Kadangi augščiau minėtos teisės ir laisvės yra visos kultūringosios žmonijos laimėjimas, dėl to, visų kultūringų žmonių jos turi būti ginamos ir saugomos. Lietuvių išeivijos jaunimas, bręsdamas kartu su teisių bei laisvių idealo įsitvirtinimu žmonijoj, pasižada ne tik pats dėl šio idealo kovoti, bet kartu kreipiasi ir į kitus:

1) Didžiuojasi Lietuvos jaunimo atsparumu okupanto užmačioms, didžiai vertina jo pastangas išlaikyti tautinę savo individualybę ir tiki, kad jis nesusigundys komunizmo skraiste dengiamais rusiško imperializmo siekimais, ir linki ištvermės ir ryžto;

2) Prašo rusų tautos jaunimą suprasti lietuvių tautai okupacijos daromą žalą ir santykius su Lietuvos jaunimu grįsti ne režimo tironija ir komunizmo nusikaltimais, bet gerų kaimynų susipratimu ir pagarba;

3) Kviečia pasaulio jaunimą, su kuriuo kartu laisvėje gyvena, padėti kovoti už Jungtinių Tautų chartos ir žmogaus teisių deklaracijos principų taikymą visoms pasaulio tautoms, ne tik didelėms, bet ir mažoms, ne tik šiapus, bet ir anapus geležinės uždangos.

Kongresas tiki, kad yra atėjęs metas žmonijos santykiuose atsisakyti jėgos bei dominavimo ir juos grįsti teisingumu bei broliškumu, ta ekumenine dvasia, kuri savo išraišką rado nesenai įvykusiame Vatikano suvažiavime. Tokioms viltims kongresas laukia visų tautų jaunimo pritarimo ir paramos, ir tai būtų visų gražiausia, ką jis galėtų pasauliui duoti.

Tokios mūsų viltys,kuriomis tikime, ir siekimai, kuriems ryžtamės. Bet, norėdami kitų talkos, taip pat ir patys turime būti stiprūs ir pajėgūs.

Tai priklauso nuo mūsų vieningumo ir organizuotumo. Tokį vieningumą ir organizuotumą mums laiduoja Pasaulio Lietuvių bendruomenė, laisvojo pasaulio lietuvius jungianti lietuvybės pagrindu ir vykdanti bendruosius tautinius jų tikslus Lietuvių chartos principais. Dėl to kongresas skatina laisvojo pasaulio lietuvių jaunimą visu plotu jungtis į Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, kurios iniciatyva bei parama taip pat įvykdytas ir šis pirmasis Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresas, pasirinkęs savo šūkiu: "Mūsų jėgos, mūsų žinios laisvai Lietuvai tėvynei".

Tad į darbą išlaikyti išeiviją Lietuvai ir jaunimą Lietuvos ateičiai".

— — —

Lietuvių draugo Arkiv. Samorės
PLJ kongresui
SVEIKINIMO IŠTRAUKA

"Mano linkėjimai yra šie: Lietuvių Jaunimo kongresas tebūna proga veiksmingai pasikeisti idėjomis ir akstinas stipriau reikšti iniciatyvą gėrio linkme. Tradicinis lietuvių idealizmas teskatina jauną energiją labiau save ugdyti bei mokslinti, reikštis kultūrinę kūryba bei pažanga, visad turėti prieš akis visiems bendrus taikos, laisvės ir teisingumo siekimus, visad žėrėti jaunatviška aukos, drąsos ir krikščioniškos meilės dvasia, sielotis tėvų žemės ateitimi.

A. A. LIGIJOS BIELIUKIENĖS MIRTIS YRA DIDELIS NUOSTOLIS LIETUVIŲ TAUTAI

Š. m. birželio 28 staiga atsiskyrė su šiuo pasauliu garbinga Lietuvos moteris — a. a. **Ligija Bieliukienė - Bezumavičiūtė.** Tiesa, ji dar buvo pakankamai jauna ir veikė nuo mūsų toliau, tuo būdu mūsų visuomenėje neįgydama didelio populiarumo. Tačiau tas, kas sekė mūsų ir pasaulinę spaudą, tas gerai žino reikšmingą jos veiklą, kur su pasididžiavimu užtinkamas jos vardas. O moterų veikėjų tarpe ji buvo labai gerai žinoma ir vertinama.

Būdama didžiausios pasaulio moterų organizacijos (kuri savo narių turi apie 11 milijonų) General Federation of Womens Clubs vadovybės narys, Pabaltijo Moterų Tarybos pirmininkė ir Lietuvių Moterų Klubų Federacijos centro pirmininkė, ji turėjo daug progų įvairiuose kraštuose dalyvauti pasaulio moterų kongresuose ir ten savo nuoširdžia ir gražia iškalba supažindinti viso pasaulio atstoves su Lietuvos praeitimi, dabartine jos skaudžia padėtimi ir tuo surasti mūsų kraštui naujų draugų. Tos jos visos kalbos dažniausiai patekdavo į to krašto spaudą, kur ji dalyvaudavo. Ji turėjo gražią išvaizdą ir ypačiai patraukdavo į save dėmesį, dėvėdama gražiu tautišku drabužiu.

Tik prieš porą savaičių ji dalyvavo tokiame suvažiavime, kuris vyko Čikagoje, o vėliau, su kitomis įvairių kraštų atstovėmis, jos buvo mūsų Moterų Klubų Federacijos joms suruoštame priėmime. Jos staigi ir netikėta mirtis sukrėtė ne tik lietuves, bet ir viso pasaulio moteris, o taip ir mūsų veikėjus bei tautos atstovus, kurie Ligijos Bieliukienės veikla labai žavėjosi. Gal ilgai teks laukti, kol atsiras kita, taip visapusiškai gabi veikėja, kuri galėtų užpildyti likusią tuštumą. "Šaulė Tremtyje" taip pat jungiasi prie šio gedulo, reikšdama velionės giminėms, o ypačiai jos brangiajai Mamytei nuoširdžiausią užuojautą!

Em. Petrauskaitė

IŠ DLK BIRUTĖS D-JOS VEIKLOS

LDK Birutės Karių šeimų Moterų draugija, prieš 15 metų atsikūrusi išeivijoje, sudarė Čikagos centrinį skyrių ir su vienas paskui kitą įsisteigusiais skyriais, Detroite, Clevelande, Los Angeles ir New Yorke, turi viso per pustrečio šimto narių. Draugija gražiai pasidarbavo kultūrinėje, visuomeninėje bei šalpos srityse. **Draugija pirmoji įsijungė Lietuvių Bendruomenę ir sudarė atskirą, pilnateisį L. Bendruomenės padalinį.**

Šių metų balandžio 17 d. Centrinio Čikagos skyriaus įvykusiam metiniame narių susirinkime iš valdybos pirmininkės M. Babickienės pranešimo paaiškėjo, kad šiais, Jaunimo metais, birutininkės ypatingai sielojosi mūsų jaunimu. Pinigine auka jos parėmė Jaunimo kongresą, skautus, sportininkus, Vasario 16 gimnaziją, Putnamo seselių mergaičių bendrabučio statybą ir kt. Lietuvių Fondui draugija, 5 skyriai, įnešė 800 dolerių ir tikimasi neužilgo pasiekti tūkstantinę. Susirinkimas vienbalsiai paskyrė 100 dolerių auką Šiluvos koplyčiai Washingtone ir įsteigė Savišalpos Fondą.

S. Oželienė

GRAŽUS PAVYZDYS

Dažnai nusiskundžiame šių laikų jaunimu, kad jis tolsta nuo mūsų ir sykiu nyksta jo prisirišimas prie mums taip brangios, kenčiančios tėviškės. Daug yra tiesos, bet dažnai pasitaiko, anot Tumo Vaižganto, deimančiukų.

Jauniausia Čikagos šaulė **Birutė Baškauskaitė** (vos 16 metų) dviejų savaičių laikotarpyje surinko lietuviškos televizijos programai išlaikyti 464 dol. ir tęsia rinkimą toliau.

Skemės, miela Sese! Būk ir toliau pavyzdžiu visoms šaulėms ir visam jaunimui!

M. B.

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

— **Visvaldas J. Belskus** šiuo metu yra Pietų Vietname. Jis tėvams rašo, kad dabar ten yra labai pavojinga. Bolševikiniai partizanai nesiskaito net su sanitarais, kurie gelbsti mūšio laukuose sužeistuosius. 11 medikų žuvo vienoje vietoje, begelbstint du sužeistuosius. Vietname labai šilta, siekia iki 115 laipsnių.

— **Jonas Milašis,** Liet. kariuomenės pulkininkas, atsiskyrė su šiuo pasauliu Los Angeles mieste, sulaukęs 73 metų.

— **Steve Dambrauskas,** kuris dabar tarnauja JAV marinuose, buvo atvykęs į Čikagą pas savo tėvelius jų 25 metų vedybinio sukakčio atžymėti.

— **Mjr. Jonas Černius** šiemet švenčia savo 70 metų gyvenimo sukaktį.

— **Dr. Jonas Kalpokas** mirė po skaudžios nelaimės auto katastrofoje. Jis nuo 1954 iki 1955 m. buvo Korejos karo frontuose, pasižymėjo drąsa, žmoniškumu ir sąžiningu pareigų atlikimu. Jis daugiausia dirbo Kankakee, Bethesda ligoninėse, Ill.

— **Vincas Kaulinis,** kilęs iš Philadelphijos, parašė laišką iš Pietų Vietnamo Meno Ansambliui. Jis rašo, kad yra žiauru komunistų sukeltame kare ten kovoti. Meno Ansamblis užpirko šv. Mišias už jo sėkmingą kovą, kad jis vėl linksmas ir sveikas grįžtų į namus.

— **Dr. Juozas Manelis** išlaikė egzaminus chirurgo laipsniui. Jis vadovauja Illinois Army National Guard 108 med. bataliono daliniui. Paskutiniu metu buvo pakeltas į majoro laipsnį.

— **Pvt. Wayne Zunas,** kilęs iš Evanston, Ill., pabaigė aviacijos kursus su augščiausiu atžymėjimu "Honor Graduate", Rucke, Ala.

— Lietuvis policininkas **Antanas Lukys** buvo rastas užmuštas Springfield Township, N. J. Žudiką tuoj suėmė. Žuvęs buvo 30 metų amžiaus.

— **Don Varno Postas Čikagoje** atžymėjo savo 20 metų gyvavimo sukaktį. Jo vadas dabar yra **Adamas Anderson,** vicep. — **Pocius.**

— Karo kapelionas mjr. **Vincentas Meškėnas,** kurį laiką dirbęs pastoracinį darbą pietryčių Azijoj, buvo perkeltas į Beale aviacijos bazę, Kalifornijoj.

— Aviacijos lakūnas **Silvestras Žurinskas,** staigios ligos pakirstas, atsiskyrė su šiuo pasauliu, tesulaukęs 43 metų amžiaus. Paliko žmona su 8 vaikais, tėvai, broliai ir seserys, kurie visi gyvena Danbury, Conn.

— **Rimantas Dumbrys** baigė NO CS karininkų mokyklą, Newport, R. I. ir tapo jūrų karininkas. Jo du broliai Gediminas ir Robertas taip pat tarnauja JAV kariuomenėje.

— **L. Cpl. Antanas Gadvilas** dabar kovojantis Pietų Vietname, nuoširdžiai dėkoja Čikagoje laikraščio S. Herald leidėjui Vandrak už pakietėlius. Jis jais dalinasi su savo draugais, kurie niekad nieko nėra gavę ir džiaugiasi, kad yra Amerikoje žmonių, kurie tikrai supranta karo pavojų ir kovotojams padeda.

— Kanadoj gyvenantys carinės armijos kariai, nuo eilinio iki karininko, gali gauti pensijas. Tuo reikalu galima kreiptis į Mr. Oskars Perro, 1995 Bloor St., W. Toronto 9, Ont. Tel. 5-5555

— **8581 LS lietuvių kuopos vyrai** kasmet talkininkauja Vasario 16 gimnazijai, sutvarko jos parką, už tai PLB pirm. Valiūnas jiems dėkoja.

— **Ričardas Kisielius,** kilęs iš Cicero, Ill., metus išbuvęs P. Vietname marinų dalinyje, atvyko poilsiui į namus. Liepos mėn. išvyko baigti tarnybą į šiaurinę Caroliną, Amerikoje. Jis yra savanoris, pasirašęs sutartį 4 metams.

— **JAV Armijos kpt. A. Tallat-Kelpša,** Clevelande, šv. Jurgio bažnyčioje, susituokė su V. Kasparavičiūte.

— **Jūrų ltn. Antanas Vadopalas,** kilęs iš Čikagos, jau metai plaukioja karo naikintoju ties P. Vietnamo krantais. Prieš 6 mėn. jis buvo pakeltas į leitenantus ir gavo medalį už atitarnautą laiką Vietname ant didžiausio karo laivo. ➔

— **Bruce Neberiezas,** kurio tėveliai gyvena Čikagoje, tarnauja J. A. V. aviacijoje Nebraskoje, kur užbaigė pirmą elektronikos kursą.

— **Kpt. Aleksiūnas,** kuris dalyvavo Jaunimo kongrese Čikagoje. Korėjos karo veteranas Aloyzas Benesevičius, parašiutininkas Korėjos kare R. Mišauskas ir kiti diskutavo lietuvių karių svarbą ateityje. Buvo keltas reikalas suorganizuoti lietuvių dalinius JAV kariuomenėje. Kitų tautų tokie daliniai jau suorganizuoti. Visi prašė visuomenės, kad lietuviai kariai JAV būtų labiau išryškinti Amerikos visuomenei, kaip kovojantys prieš komunizmą.

—**V. J. Sabaliauskis,** kuris tarnauja jau 26 metus JAV kariuomenėje, buvo sunkiai sužeistas P. Vietname; smarkiai apdegęs tuo metu, kai jo dalinys buvo apsuptas priešo ir patys kariai prašėsi, kad jų pozicijas sava aviacija bombarduotų. Jie išsigelbėjo iš pražūties, nors ir nukentėję. Sabaliauskis buvo apdovanotas kariniais medaliais.

— **Argentinoje** buvo paminėta gen. T. Daukanto 5 metų mirties sukaktis. Aušros Vartų bažnyčioje buvo atlaikytos šv. Mišios.

— **Inž. Vytenis Miškinis** išbuvęs 2 metus JAV armijoje, Austrijoje, parvykęs į namus nesustojo siekęs mokslo ir šiais metais gavo inžinieriaus bakalauro laipsnį Schenectedy, N. Y.

Omahos lietuviai J.A.V. kariai

Iš k.: Parašiutininkas, inž. ltn. Romas Čejauskas, grįžęs iš Vokietijos, išvyko į Vietnamą; Karo laivyno j. ltn. (ensign) Vytautas Kazlauskas, tarnauja vairuojamų raketų kreiseryje TOPEKA antruoju radaro-sonaro karininku; Karo aviacijos ats. j. ltn. Ringaudas Povilaitis, pereina į aktyviąją tarnybą ir išvyksta į lakūnų mokyklą.

Kpt. **Kazimieras Globis** jau 10 metų kaip tarnauja JAV oro laivyne, kaip slaugas. Dabar jis randasi P. Vietname, skraido įvairiais lėktuvais, teikia pirmąją pagalbą sužeistiesiems. Kpt. Globio šeima iš 6 narių gyvena Fairfield, Calif.

— **Vyr. ltn. Andrius Endrijonas,** čikagietis, kuris nuo pereitų metų tarnauja P. Vietname, dirba štabe ir rugsėjo mėnesį, jei viskas laimingai baigsis, grįš į Ameriką.

— **Visvaldas Balkus** yra P. Vietname, kur dalyvavo daugelyje mūšių. Būtų gerai, kad jis parašytų į "Karį", nes visiems labai įdomu žinoti, ką lietuviai ten patiria.

— **Vytautas Mockus** iš Čikagos išvyko į JAV aviacijos baze Lakelande, Texas. Po apmokymo jis persikels į karininkų kandidatų mokyklą.

— **Jonas Jaloveckas,** karo invalidas, tragiškai mirė savo bute Cicero mieste. Berūkydamas cigaretę užsnūdo ir užduso nuo dūmų.

— **Matas Banionis,** Lietuvos kariuomenės sav.-kūrėjas, paliko šį pasaulį birželio 27 d. Čikagoje. Buvo sulaukęs 73 m. amžiaus.

RAMOVĖS CENTRO VALDYBA
PREMIJŲ KOMISIJA

1966 m. liepos mėn. 15 d.

AKTAS

Čikaga, 1966 m. liepos mėn. 15 d. Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Centro Valdybos sudarytoji Premijų komisija išspausdintiems KARY 1965 metais premijuotiniems straipsniams išrinkti ir jų autoriams premijas paskirti šios sudėties: Jonas Švedas, LVS Centro Valdybos atstovas (1347 So. 48th Court, Cicero, Ill. 60632), Povilas Dirkis, Kario Redakcijos atstovas (4156 Archer, Chicago, Ill. 60632) ir Juozas Rapšys, LVS Čikagos skyriaus atstovas (71 31 So. Richmond Ave., Chicago, Ill.) susipažinusi su KARIO 1965 metų straipsniais ir Kario Redakcijos siūlymais bei juos apsvarsčiusi, vienbalsiai nutarė laikyti premijuotinais žemiau išvardintų autorių straipsnius ir už juos paskirti šias sumas:

1. P. Žilio "Suomių Sovietų 1939-40 metų karas" (Kario Nr. 1-10) — 50 dolerių.

2. A. Budreckio "Kosciuškos sukilimas Lietuvoje" (Kario nr. 9) — 40 dolerių, ir

3. Dr. V. Gidžiūno, O.F.M. "Vokiečių ordino politika ir jos priešai Pabaltijy" (Kario nr. 3) — 35 doleriai.

Šio akto surašyti trys egzemplioriai.
Premijų komisija:

(pas.) Jonas Švedas

(pas.) Povilas Dirkis

(pas.) Juozas Rapšys

Izraelis ir kaimynai

Beveik 17 metų praslinkus nuo Izraelio valstybės įkūrimo, arabų pasaulyje žydai tebelaikomi įsibrovėliai. Jau dvejetas metų kaip vykdomas Izraelio planingas ginklavimasis ir taip pat arabų kraštų.

Jordanas šiais metais nupirko iš amerikiečių 100 Pattono tipo tankų, veda derybas su anglais ir prancūzais užpirkti supersoninius naikintuvus. Lebanonas nupirko iš Jordano 40 angliškų tankų ir iš prancūzų 12 "Mirage III" supersoninių naikintuvų. Irakas, po 1958 metų perversmo, nebegauna paramos iš Sovietų ir visi jų ginklai perkami iš vakariečių (taip pat ir ginklų suvienodinimo reikalai). Pietų Arabija užperka naikintuvus, radaro įrengimus iš britų ir "Hawk" priešlėktuvines raketas iš amerikiečių.

O kaip su Izraeliu? Šį aprūpina prancūzai raketomis su atominiais užtaisais (mažo galingumo) ir kitais ginklais. Reikia pastebėti, kad prancūzai pastatė Izraeliui Negevo dykumoje atominį reaktorių, kurio pagalba trijų metų bėgyje izraelitai galės pasigaminti atominių ginklų.

Vietnamo karas

Raudonųjų priešlėktuvinės raketos neparodo reikiamo taiklumo. Nuo 1965 metų vasario 7 dienos pradėtų karo veiksmų Vietname, amerikiečiai neteko 290 lėktuvų (180 helikopterių ir 110 taktinių lėktuvų). Daugiausia jų buvo pašautų nuo žemės lengvais ginklais. Rusai pristatė apie 100 priešlėktuvinių raketų bazių Šiaurės Vietname, norėdami apsaugoti svarbius tiekimo ir susisiekimo centrus. Papildymui, paskutiniu metu, dar atsiranda ir rusų "Mig-21" — naikintuvai, ginkluoti "Atoll" raketomis. Iššautų raketų amerikiečiai pilotai dažniausiai išvengia išmanevruodami arba sunaikina raketų paleidimo bazes.

Vienos savaitės bėgyje buvo paleistos 36 "Sam" tipo rusiškos raketos į amerikiečių lėktuvus, tačiau nė viena nekliudė taikinio (amerikiečiai turi ir pagelbinių priemonių "klaidinti" paleistas raketas). Apskaičiuojama, kad iš apie 300 paleistų raketų taikinį kliudė tik 14. Daugiau pataiko priešlėktuviniai pabūklai ir pėstininkų ginklai.

"Mig-21" — paskutinis sovietų technikos žodis, kol kas, atviroje kovoje prieš amerikiečius neprilygsta. (Liepos 14 d. šeši "Mig-21" užpuolė keturis amerikiečių naikintuvus oro kautynėse. Sovietai prarado keturis Migus, tačiau amerikiečiams nepadarė jokių nuostolių).

Vietnamo karo laukui, kuris yra 10,000 mylių (16,000 km.) atstu nuo Amerikos, per metus reikia nugabenti vieną bilioną šovinių šautuvams ir kulkosvaidžiams, dešimtį milijonų artilerijos sviedinių, lėktuvų automatiniams ginklams — 88 milijonus šovinių, lėktuvams bombų — 1,8 milijono.

Šaudmenų norma viršijanti visas anksčiau buvusias karuose.

Ginklai

M24 — naujas prieštankinis ginklas — panašus į bazukos — M28 raketą; susideda iš plastinio vamzdžio su mažom atramom ir pačios raketos. M24 pastatoma ir užmaskuojama šalia kelio, nukreipiant kam pu kelio link. Pertiesiamas skersai vamzdinis laidas (užmaskuotas), panašiai koks benzino stotyse. Tankui užvažiavus padidėja laide spaudimas (vienas galas uždaras, antras sujungtas su degikliu), kuris persiduoda į minos vamzdžio degiklį) ir mina iššaunama. Kadangi atstumas būna tik 20, ar 30 pėdų, tai kliudymas yra užtikrintas. Raketa smogia į tanko šoną. Parengti šūviui užtrunka 10 minučių. Įrengimas sveria 18 svarų; vienas kovotojas lengvai jį paneša ir vienas užminuoja. Detonatorius veikia tik tada, kai du vikšrai atatinkamam atstume pervažiuoja per laidą. Detonatorius neveikia prieš gyvulius ar žmones. M-24 išdėstomos užmaskuotos, grupėmis, numatytose priešo tankų pravažiavimo vietose.

Mina M24 pozicijoje

Naujo tipo atominės raketos. Amerikiečiai pagamino tolimo našumo atomines raketas su įvairiais užtaisais skirtingiems taikiniams ir skirtingomis vairavimo sistemomis. Tų raketų negali susekt šiandieniniai radaro įrengimai.

Sovietai šiuo metu turi apie 300 tolimo našumo atominių raketų ir apie 100 povandeniniuose laivuose. Amerikiečių pajėgumas yra daugiau kaip dvigubas.

Sovietų satelitai šnipinėja Ameriką. Didžiulės raketos kyla su telekamerom ir elektroniniais įrengimais iš Tijuratam vietovės, netoli Aralo ežero, su padidėjusiu dažnumu: po vieną kas 16 dienų. Tas atatinka amerikiečių oro sekimui šaudomų satelitų skaičiui. Sovietų "Cosmos" 112 ir 114 skrieja virš Amerikos raketų ir lėktuvų bazių ir ankstyvo sekimo sistemų Arktikoje. Toje vietoje orbitos augštis yra apie 130 mylių. Sovietų satelitai kiekvienas sveria apie 5 tonas. Manoma, kad tai pritaikyta "Vostok", pirmoji astronautų kapsulė. Kodėl naudojama toks gramozdiškas satelitas sekimui — neišaiškinta. Kita orbita eina per Thulę Grenlandijoje, kur yra įrengta raketų bazės ir ankstyvo įspėjimo tinklas. Minėti Sovietų satelitai skrieja taip pat virš svarbesnių laivyno ir aviacijos bazių. "Cosmos" satelitai turi kapsules su kamerom ir filmom, kurias gali numesti žemėn.

ĮVAIRENYBĖS

Astronautų kapsulė — sklandytuvas. Miltonas Thompsonas specialiai pagamintoje kapsulėje — sklandytuve, buvo iškeltas B-52 lėktuvo į 45,000 pėdų augštį ir paleistas sklęsti į numatytą nusileidimo vietą. Sklęsdamas apie 450 mylių per valandą greičiu, 5,000 svarų besparnis sklandytuvas — kapsulė M-2-F2, padarė eilę posūkių ir 25,000 pėdų augštyje atliko nusileidimo veiksmus. 1200 pėdų augštyje sumažino sklendimo greitį nuo 250 pėdų per sekundų iki 10 pėdų. Tūpimo greitis

buvo apie 170 mylių per val. Nebuvo naudojamos jokios stabdymo raketos — greitį reguliavo pagal sklendimo principus — reguliuojant žemėjimo kampą. Nuo atsipalaidavimo iki nusileidimo žemėn truko 4 minutės.

Ši kapsulė yra 22 pėdų ilgio ir 9 pėdų skermenio — nupjauto kūgio formos. Ji turi mažus sparnus šonuose ir viršuje — apačioje pusapvalus paviršius, susidūrusi su žeme kapsulė šliaužia. Jei pavyks M-2-F2 pritaikyti astronautams kaip kapsulė, nereiks daug priedinių įrengimų ir pagalbinės tarnybos nusileidimui vandenyne. Reiks tik iš anksto numatyti nusileidimo vietą žemėje.

Šventosios žiurkės Indijoje. Viena žiurkė Indijoje per metus suėda 5 kg grūdų — 2,4 biliono žiurkių suėda 12 milijonų tonų grūdų, tai kiekis siųstos pagalbos iš Vakarų kraštų į Indiją 1966 metais. Radžastane yra žiurkėms pastatytos šventyklos, kur indai neša dubenius ryžių jas maitinti. Indams yra šventos ne vien karvės, kurių yra 176 milijonai, bet dar milijonai bezdžionių, kurios taip pat naikina didelius kiekius maisto. Nenuostabu, kad tiek daug indų badauja.

PĖSTININKŲ TAKTINĖ RAKETA PRIEŠ LĖKTUVUS

Kai II Pasaulinio karo metu abipus kelio žygiuojančius pėstininkus užklupdavo priešo naikintojai — pėstininkai skleisdavosi į kelio šalis, jieškodami priedangos. Lėktuvai paleisdavo kelias serijas iš kulkosvaidžių ar patrankėlių ir dingdavo horizonte.

Šiandieniniam pėstininkui (palyginimui) to nereikės daryti: — pasirodžius priešo lėktuvui, pėstininkas ant pečių nešamą vamzdį (panašų į bazooką) taikikliu nukreips į lėktuvą, paspaus mygtuką, raketa išlėks iš vamzdžio ir po kelių sekundžių pasigirs puolančio lėktuvo ore sprogimas.

Raketa pavadinta "raudona akis". Raketos paleidimui reikalingas tik vienas kovotojas. Ji skirta kauti žemai skrendančius lėktuvus (5,000 - 1,000 pėdų augštyje), sveria 28 svarus (apie 12 kg.), 4 pėdų ilgio (120 cm), 3 colių skermens (45 mm). Raketos nosyje įmontuotas įtaisas, kuris nukreipia raketą į lėktuvo uodegoje išmetamas augštos temperatūros dujas (**infra red heat sencor**). Miniatiūrinė skaičiavimo mašina atlieka reikiamas gravitacines ir vėjo pataisas raketos vairų sistemoj. Tuo būdu, raketa skrisdama supersoniniu greičiu kaitalioja kryptį iki pasiekia lėktuvo dujų išmetimo angą, kurioje ir sprogsta.

Redeye raketos šūvis

"Raudona akis", nors ir mažam kiekyje, jau yra pėstininkų rankose.

KITOS TAKTINĖS RAKETOS PRIEŠ LĖKTUVUS

Panašių kaip **"Redeye"** dar yra pora naujai pagamintų taktinių gynybos raketų: **Terrier** ir **Tartar**, tai irgi supersoninio greičio, kietu kuru varomos, raketos, kurias daugiausiai naudoja laivynas. Tik šioms reikalinga radaro pagelba. Leidžiamos iš laivo radaro bangos nuo priešo atskrendančio lėktuvo atšoka ir paleista raketa, veikiama atšokusių radaro bangų, ir vairuojama miniatiūrinės skaičiavimo mašinos, skrenda į taikinį, net jei lėktuvas ir kelis kartus keistų kryptį ar augštį.

Terrier yra didelė raketa, įmontuota ant stovo laivo denyje. Įrengimas 27 pėdų ilgio: 15 pėdų raketa ir 12 pėdų išmetėjas (**Booster**). Kietu kuru varoma raketa, gali būti nuolatinėje parengtyje, ir kiekvieną sekundę, paspaudus mygtuką, gali pakilti link taikinio.

Tartar yra panašaus veikimo, tik yra kartu su išmetėju, 15 pėdų ilgio ir sveria 1200 svarų (**Terrier** — 3000 svarų).

Laivai apginkluoti šiomis raketomis gali atsiginti nuo didelio skaičiaus puolančių priešo lėktuvų.

B. B.

NATO KARIUOMENĖS NAUJAS VADAS

"N. Y. Times" paskelbė, kad 500, 000 amerikiečių, anglų ir vokiečių karių yra atiduoti Vokietijos buvusio plk. ltn., o dabar generolo, Johan Adolf von Kielmansegg'o vadovybėn.

Prancūzijai iš NATO išstojus, jis perėmė vadovavimą iš prancūzų generolo Jean Crenin'o. Kare prieš Lenkiją ir Prancūziją, plk. Kielmansegg vadovavo šarvuočių divizijai. 1940 m. jo divizija pralaužė frontą ties Sedanu ir prasiveržė į Maginot linijos užpakalį. Jis buvo vieno junginio vadu ir fronte prieš Sov. S-gą, o vėliau buvo perkeltas į vyriausiąjį štabą.

Būdamas iš aristokratiškos šeimos, 1944 m. liepos mėn. Kielmansegg'as buvo prisijungęs prie sąmokslininkų nužudyti Hitlerį. Daugelį sąmokslininkų Gestapas iškorė, vartodamas fortepijono stygas ir skerdyklų kablius, bet, kadangi Kielmansegg'o skyrius sąmoksle aktyviai nedalyvavo, tai jis buvo tik suimtas ir kalėjime išlaikytas du mėnesius.

Paleistas iš kalėjimo, Kielmansegg'as vėl gavo šarvuotą diviziją, su kuria kariavo prieš amerikiečius Vogėsuose ir vėliau Ruhro krašte.

Vokietijos galybei galutinai sugriuvus, Kielmansegg'as aplankė savo šeimą, vėliau, prie Berlyno, pasidavė amerikiečiams. Po karo, kurį laiką dirbo spaudoje, o 1950 m. buvo pašauktas į atkuriamą Krašto Apsaugos ministeriją.

— — —

Paskutinis Pabaltijo ūkininkų javų traukinys Vokietijai

Vakarų Vokietijos istorikų paskelbtos žinios, paremtos dokumentais, kurie įrodo Hitlerio tikslus užpuolant Sov. S-gą, jau yra išverstos ir į anglų kalba.

1941 m. birželio 22 d. prasidėjo visoje istorijoje didžiausia ataka, kur 1.200 mylių platumo fronte puolė 3 milijonai vokiečių karių, apie 3, 600 įvairių tankų, 7,200 įvairaus kalibro artilerijos pabūklų ir apie 2, 000 lėktuvų.

Puolimas prasidėjo 2 val. ir 15 min., kada į Vokietiją įvažiavo paskutinysis traukinys su 1.500 tonų įvairių javų, kuriuos sovietinė vyriausybė per jėgą išvežė iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos ūkininkų aruodų.

Priešingai Goebelso skelbtai propagandai, tai nebuvo preventyvinis karas. Stalinas kombinavo išeiti į karą prieš hitlerinę Vokietiją, bet laukė, kada ja nuvargins Vakarai. Apie Hitlerio ruošimasi užpulti Sov. S-gą, Stalinas buvo įspėtas, bet vis abejojo. Prieš pat ataką dezertyravo trys vokiečių kariai ir pranešė apie pasiruošimus, bet jie, kur tai "dingo".

Užpuolimo ant Sov. S-gos Hitlerio motyvus geriausiai išdėstė Marburgo universiteto lektorius A. Hillgruber. Štai jie:

1. Rytų europietiškų žydų ir žydiškos - bolševikiškos vadovybės ir jų biologinių šaknų išnaikinimas.
2. Sov. S-gos teritorijos turtingiausių plotų užėmimas ir vokiečiams apgyvendinti kolonijinės imperijos įsteigimas.
3. Didžiosioms 4 slaviškoms tautoms pastatyti vokišką valdžios aparatą "Reicho Komisariatus".
4. Europietiško kontinento, vokiečių kontrolėje, visišką blokadą, kad įveikus anglosaksiškas jūrų jėgas ir Vokietijos paruošimą būsimam pasauliniam karui.

K. M. J. Šarūnas

MIRĖ BIBLIOGRAFAS ALEKSANDRAS RUŽANCOVAS

POV. DIRKIS

Tūkstančius savų tautiečių, amžių bėgyje, esame davę dirbti kitų tautų naudai. Didelę dalį jų jos net pasisavino amžiams. Tačiau Aleksandrą Ružancovą tenka iškelti kaip vieną iš nedaugelio kultūringų šviesuolių, kuriuos buvome pasisavinę iš kaimyninių tautų.

Beveik ištisus 50 metų jis sąžiningai ir be atvangos dirbo lietuvių tautai kultūrinį darbą. Retas kuris iš mūsų tikrųjų tautiečių yra tiek daug padaręs mūsų kultūrai ir pasitarnavęs lietuvių tautai, kaip šis gudas. Jis nesigynė, kad yra kitatautis, bet didžiavosi, kad Lietuvoje rado prieglobstį ir todėl jai pašventė visas savo jėgas.

Turbūt nevienam, kuris pažinojo velionį ir jo darbštumą bei pasišventimą lietuvių tautai, suskaudėjo širdį, išgirdus apie jo mirtį. Jis atsiskyrė su šiuo pasauliu š. m. liepos 23 dienos vakarą, Danville, Ill.

Aleksandras Ružancovas buvo gili ir prasminga asmenybė, apie kurią tektų kalbėti ištisas valandas ir ne tik apie asmenį, bet apie jį kaip bibliografijos mokslo ir ugniagesybos didelį darbininką, Lietuvos kariuomenės karį, istoriką, žurnalistą, o taip pat ir apie gudų tautos kulūrininką.

A. Ružancovas buvo gimęs 1893 m. rugpjūčio 12 d. Viazmos mieste, Rytinės Gudijos pakraštyje. Ružancovų šeima yra sena, kilusi iš Ružaniec giminės, kuri per šimtmečius gyveno Smolensko, Mogiliovo ir Vitebsko žemėse.

Baigęs Viazmos gimnaziją, 1911 - 1914 m. Aleksandras studijavo Maskvos universitete istoriją - filologiją. 1914 m. buvo mobilizuotas ir pasiųstas į Karo mokyklą, kurią baigęs, iki 1918 m. tarnavo karininku Rusijos armijoje, dalyvaudamas kovose rusų - vokiečių fronte. Subyrėjus carinei Rusijai, jis buvo vėl mobilizuotas į raudonąją armiją ir pasiųstas su daliniu į Lietuvos frontą. Tačiau A. Ružancovas nepanoro kariauti prieš savo gerą kaimyną lietuvių tautą, kurią jam teko pažinti vakarų fronte, bekariaujant ir su lietuviais ten susitinkant. Jis paliko raudonosios armijos dalinį ir perėjo į organizuojamus gudų karo dalinius Lietuvoje.

Tapęs vieno gudų bataliono vadu, dalyvavo kautynėse prie Dauguvos, už kurias buvo apdovanotas Vyties kryžium.

Pasibaigus karo veiksmams ir likvidavus gudų batalioną, A. Ružancovas perėjo į Lietuvos kariuomenės eiles, kuriose ištarnavo iki Lietuvos tragedijos, išsitarnaudamas plk. ltn. laipsnį.

1921-1940 m. jis dirbo Lietuvos kariuomenės bibliotekos viršininku. Gražiai sutvarkė ir išugdė ne tik Centrinę Kariuomenės biblioteką, bet ir visą eilę bibliotekų prie mūsų karinių dalinių. Taip pat didelis yra jo nuopelnas Lietuvos kariuomenės ugniagesybos srityje, kur per eilę metų paruošė šimtus ugniagesnių specialistų. Būdamas nepaprastai pareigingas, stropus ir darbštus, per eilę metų jis rausėsi mūsų archyvuose. Vien tik Kauno Miesto savivaldybės archyve jis peržiūrėjo 70, 000 bylų, daugiausia iš D.L.K. laikų: didelį skaičių jų aprašė, parašė per 20 knygų ir brošiūrų bei mokslinių studijų. Stambiausias jo veikalas — Kariuomenės Bibliotekos katalogas (daugiau kaip 1000 p.).

Tačiau didžiausi Aleksandro Ružancovo nuopelnai yra bibliografijos mokslo srityje. Tai labai speciali mokslo šaka, kuri reikalavo nepaprastai daug kantrybės, kruopštumo, darbštumo. Velionis 1928 m. buvo paskirtas Bibliografijos instituto reikalų vedėju. Tais pačiais metais jis įsteigė žurnalą "Bibliografijos Žinios". Šio žurnalo redaktorium pasirašydavo a. a. prof. V. Biržiška, tačiau visą medžiagą paruošdavo A. Ružancovas. Žurnalas buvo dvimėnesinis; čia buvo skelbiamos mūsų išleidžiamos knygos, periodiniai leidiniai ir straipsniai. Be to, A. Ružancovas labai dažnai talkininkaudavo mūsų redakcijoms ar tai įdomiais straipsniais, ar tai paruošdamas laikraščių bei žurnalų turinius, bei atlikdamas kitas paslaugas.

A. Ružancovas visą laiką bendradarbiavo lietuvių periodinėje spaudoje: Karo Archyve, Mūsų Žinyne, Karde, Karyje, Policijoje, Savivaldybėje, Skautų Aide, Trimite, Ugniagesyje, Lietuvoje, Lietuvos Žiniose ir kitur. Bibliografinėse žiniose, nuo 1928 m. iki 1940 m., yra aprašęs 13,266 knygų ir brošiūrų.

Kai Lietuvą okupavo bolševikai pirmą kartą, jis iš kariuomenės buvo atleistas. 1940-41 m. A. Ružancovas tarnavo Lietuvos mokslų akademijos centrinėje bibliotekoje Vilniuje bibliografinio kabineto vedėju.

Vokiečių okupacijos metu dirbo ugniagesybos srityje ir tvarkė "Lietuvos Bibliografijos" turinio rodyklę. 1944 m., užėjus bolševikų antrai invazijai, kaip ir dauguma kitų pareigūnu, velionis su šeima pasitraukė į V. Vokietiją ir apsigyveno Memingene, Bavarijoje, kur 1945 m. įsteigė Lietuvių Bibliografijos tarnybą ir pradėjo leisti "Knygų Lentyną", kuri iki šiol tebėra leidžiama jau Amerikoje.

1949 m. atvykęs į JAV ir apsigyvenęs Danville, Ill., tęsė pradėtą darbą pats vienas iki pat mirties.

Nuo 1945 m. iki 1949 m. jis surinko 619 lietuviškų knygų bei brošiūrų ir 5 091 privatinį leidinį. Visą tą medžiagą jis perdavė Berno, Šveicarijoje, bibliografijos archyvui saugoti. O nuo 1949 m. iki šio meto jis surinko 2,348 knygas ir 25, 787 numerius periodikos. Ta medžiaga yra perduota Pasaulio Lietuvių Archyvui Čikagoje. Iš viso jis yra aprašęs daugiau 46,000 lietuviškų leidinių, kurie, jei būtų sustatyti vienas prie kito, tai sudarytų beveik pusės kilometro lentyną.

Atvykęs 1949 į JAV, A. Ružancovas, nuo pat įsikūrimo dienų,, vėl įsitraukė į jo taip labai pamėgtą bibliografijos darbą. Ir dirbo jis nepaisydamas jokio atlyginimo, tebepelnydamas fiziniu fabriko darbu duoną sau ir savo šeimai, o po darbo valandų tęsdavo bibliografijos darbą namuose.

Bibliografijos srityje JAV jis jau yra išvaręs plačią ir gilią vagą, nežiūrint to, kad sąlygos tokiam darbui buvo labai nepalankios. Jo tas darbas yra labai reikšmingas tuo, kad visi Vakarų pasaulyje išeiną lietuviški leidiniai yra laiku bibliografiškai sutvarkomi, o tokios sutvarkytos žinios yra prieinamos visiems, net ir svetimtaučiams.

A.a. velionis buvo gudas. Gudu save laikė, bet buvo didelis lietuvių tautos ir jos kultūros bičiulis. Tą savo bičiulystę jis įrodė savo darbais. Jis buvo Lietuvai tauri asmenybė. Troško numirti, jeigu ne gimtojoje Gudijoje, tai bent kaimyninėje Lietuvoje. Deja, šie jo norai neišsipildė.

Paliko liūdinti žmona Natalija, duktė Veronika ir žentas Petrulis.

Lenkiame galvą prieš šį taurų kaimyninės Gudijos sūnų, ilgus metus mūsų kultūrą puoselėjusį!

Plk. A. Jurskis (viduryje) pirmininkauja RAMOVĖS atstovų suvažiavime Čikagoje 1962 m.

A. A. INŽ. PLK. ALFONSAS JURSKIS

Laikas slinks į amžių tolį,
Žemės grūdas noks ir birs,
Tavo žygį, Laisvės Broli,
Tėviškėlė nepamirš.

(Partizanų daina)

Po ilgos ir sunkesnės ligos Philadelphijoje mirė profesorius-inžinierius, iškilus lietuvis, plk. Alfonsas Jurskis. Jis gimė 1894 m. rugpjūčio mėn. 4 d. Akmenytės vienkiemyje, Pumpėnų vlsč., Panevėžio aps. A. Jurskis mokėsi Mintaujos realinėje gimnazijoje, kurią baigė 1912 m. Petrapilio politechnikos institutą baigė 1916 m. ir dirbo rusų laivyne radistu. 1924 m. Paryžiuje baigė Ecole Supérieure d Electricité. 1926 m. buvo pakviestas tvarkyti Kauno radio stotį ir tapo jos viršininku. 1924-40 m. buvo Augštųjų Karo Technikos kursų radio laboratorijos steigėjas ir vedėjas ir specialių dalykų dėstytojas. 1927-44 m. Vytauto Didž. U-to lektorius, o vėliau radio katedros vedėjas. 1940-44 m. V. D. Universiteto Technologijos fakulteto prodekanas.

Būdamas moksleiviu Mintaujoje ir Petrapilyje dalyvavo lietuvių slaptose kuopelėse ir buvo jų susirinkimų ir vaidinimų veiklus dalyvis. 1917-18 m. Archangelske prisidėjo prie lietuvių tremtinių grąžinimo ir jų reikalų tvarkymo grįžtant į Lietuvą.

1944 m. A. Jurskis pasitraukė su šeima į Vokietiją. Gyvendamas Augsburgo, Haunsteteno stovyklose dirbo lietuvių tremtinių kultūrinėje veikloje. 1946-1948 m. A. Jurskis Augsburgo lietuvių Augštesniosios Technikos mokyklos direktorius ir Nürtingeno lietuvių Augšt. Technikos mokykloje dėstė radiotechniką. 1946-49 metais, drauge su prof. dr. A. Šapoka ir dr. Viliamu, suorganizavo lietuvių kultūrininkų sambūrį "Alka" ir jam vadovavo.

1949 m. pavasarį atvyko su šeima į Philadelphą ir čia apsigyveno. Tų pat metų rudenį A. Jurskis buvo pakviestas lektoriumi į vietinį Technical Institute of Temple University ir vadovavo ALIAS Philadelphios skyriui. Institute dirbo kol išsitarnavo pensiją. A. Jurskis gyvendamas Lietuvoje ir svetur, be savo tiesioginio darbo, priklausė daugeliui lietuviškų organizacijų, savo specialybėje, steigė ir organizavo įvairius radio ir kitokius kursus ir rašė spaudoje. Buvo Ramovėnų, Lietuvių profesorių, Lietuvių inžinierių ir k. organizacijų narys ir jose dirbo iki mirties.

Nemažai jis yra parašęs mokslinių straipsnių ir knygų: "Mūsų garbingoji radio stotis Lietuva" 1926 m., "Radiotechnikos vadovėlis" 1927 m., "Radiogonometrijos praktika", "Akustika ir patalpų įrengimas" (Inž. Kelias 7 nr.) ir daug kitų, santraukų ir konspektų reikalingų studentams kursuose. Buvo Liet. Enciklopedijos Elektrotechnikos skyriaus redaktorius. A. Jurskis jau būdamas pensijoje ir sunegalavęs, nenustojo dirbęs: užsiėmė menu: piešė ir tapė naturmortus, peizažus, o ypaž mėgo tapyti gėles, kurių paveikslais yra apdovanojęs daugelį savo draugų. Šį užsiėmimą A. Jurskis labai mėgo, matomai, norėdamas ligoje užsimiršti. Jo paveikslai dabar puošia nevieno lietuvio namus. Velionis nuliūdime paliko žmoną, dukrą ir du sūnus.

Šeimai reiškiame nuoširdžią užuojautą.

J. Kiaunė ir Br. Tvarkūnas

Mielus bičiulius Vytautą ir Liuciną Vilkutaičius ir artimuosius, mirus mylimai Motinai

MAGDALENAI VILKUTAITIENEI,

nuoširdžiai užjaučiame

Marina ir Zigmas RAULINAIČIAI

Mirus plk. ltn.

ALEKSANDRUI RUŽANCOVUI,

nuoširdžiai užjaučiame p. Ružancovienę, dukrą Verą, žentą ir anūkus.

Marina ir Zigmas RAULINAIČIAI

Vieni metai be ats. kpt. a. a. Albino Griškėno

1965 m. birželio 23 d., Čikagoje, po trumpos, bet sunkios ligos (vidurių vėžys), mirė ats. kpt. A. Griškėnas, palikdamas dideliame nuliūdime žmoną Mariją, dukterį Giedrę su žentu, sūnus Jurgį ir Joną-Gediminą.

Velionis buvo gimęs 1903 m. Vabraunykų kaime, Simno vals., Alytaus apskr. Pirmojo Pasaulinio karo metu, su tėvais buvo iš Lietuvos pasitraukęs į Rusiją, iš kur grįžo 1918 m.

Baigęs Alytaus gimnaziją, įstojo į Lietuvos Karo mokyklą, kurią baigė 1928 m. Karo tarnybai buvo paskirtas į Šarvuočių rinktinę, Šarvuotą kuopą, kur ėjo įvairias pareigas. Būdamas švelnaus būdo, norėjo gražiai auklėti būsimąjį Lietuvos gynėją — kareivį. Kaip pavyzdingas ir gabus karininkas, karinės vadovybės buvo išsiųstas Prancūzijon į Fontainebleau Ecolle D'Application d'Artillerie pasitobulinti karo žinyboje. Grįžęs buvo perkeltas į Karo Technikos štabą, kuriame išbuvo iki Lietuvos okupacijos.

II-sis Pasaulinis karas jį užklupo Varėnos paligone, iš kur teko trauktis su kitais karo daliniais Sov. Rusijon. Pakelyje buvo vokiečių kariuomenės paimtas nelaisvėn. iš Vokietijos nelaisvės grįžo 1942 m.

1937 m. vedė Marytų Duobaitę, kilusią iš Šakių apskr.

1944 m. rudenį, su visa šeima, pasitraukė į Vakarus; pirma sustojo Hamburge, vėliau Hanoveryje. Čia būdamas stovyklos administracijoje — stovyklos komendantu, uoliai darbavosi lietuviškoje veikloje.

1949 m. išvyksta Amerikon pas savo tėvo seserį Oną Adomaitienę, gyv. 3314 N. Odell Ave. Ji gelbėjo jiems atvykti į šį kraštą ir atvykusius priglaudė bei globojo, kol šiek tiek prasigyveno. Gyvendamas Čikagoje, kaip ir daugelis mūsų, įsijungė darban "Admiral" radio ir televizijos fabrike, kuriame išbuvo iki mirties. Kadangi tik atvykus, visi vaikai buvo dar nedarbingi, vienam išlaikyti šeimą bei padėti eiti mokslą nebuvo įmanoma, todėl ir jo žmona įsijungė uždarbiauti "Zenith" radio ir telev. fabrike. Taupiai gyvendami, stengėsi vaikams duoti mokslą: duktė Giedrė baigė Loyolos universitetą, įsigydama magistro laipsnį iš matematikos, ištekėjusi ir augina 2 vaikus: sūnus Jurgis baigęs Čikagoje Quidley parengiamąją kunigų seminariją, tolesnėms studijoms persikelia į Mudlein kunigų seminariją, o iš ten kaip pasižymėjęs moksle, išsiunčiamas Romon, North-American College, Vatican City. Šių metų rudenį jis bus įšventintas kunigu. Sūnus Jonas-Gediminas, baigęs High-School, šiuo metu studijuoja Junior College psichologiją.

Daug besisielodamas šeimos reikalais, turėjo nemaža ir vargelio pakelti, todėl ir mirtis ištiko perankstyva. Nebegalėjo pasidžiaugti savo darbo vaisiais.

Visą laiką velionis priklausė Šv. Mykolo parapijai, North Side Lietuvių Bendruomenės apylinkei ir Čikagos Ateitininkams Sendraugiams.

Birželio 26 d. buvo palaidotas Čikagoje, Šv. Kazimiero kapinėse. Jį palydėjo į amžinojo poilsio vietą nemažas skaičius artimųjų bei bendradarbių. **St. Juras**

IŠ CLEVELANDO RAMOVĖNŲ VEIKLOS

Mirusiųjų prisiminimas

L. V. S. Ramovės Clevelando skyrius įsivedė tradiciją, gegužės 30 d. — mirusiųjų kapų lankymo dieną, prisiminti skyriaus mirusius narius. Nuo skyriaus įsikūrimo — 1950 metų iki šių, 1966 m., jau mirė 16 sk. narių. Jų tarpe yra žymių asmenybių: Lietuvos prezidentas Antanas Smetona, gyd. gen. Vladas Nagius - Nagevičius, buvęs Lietuvos Krašto Apsaugos ministeris plk. Kastantintas Žukas, Karo mokyklos viršininkas plk. Jurgaitis, Clevelando veikėjas inž. ltn. Pijus Žiūrys ir kt.

Mirusiųjų minėjimas buvo pradėtas šeštadienį — gegužės 28 d. Skyriaus valdybos nariai nuvyko į kapines ir prie kiekvieno mirusio skyriaus nario kapo padėjo gyvų gėlių ir įsmeigė Lietuvos tautinę vėliavėlę.

Sekmadienį — gegužės 29 d., tuoj po pamaldų, būrelis ramovėnų nuvyko į Knollwood kapinių mauzolėjų ir ten, prie Lietuvos prezidento Antano Smetonos kapo, padėjo gyvų gėlių puokštę su tautiniais kaspinais ir įrašais.

Pirmadienį — gegužės 30 d., šv. Jurgio liet. parapijos bažnyčioje, klebonas kun. B. Ivanauskas atnašavo šv. Mišias už žuvusius ir mirusius Clevelando lietuvius **veteranus ir ramovėnus**. Prie paminklinės bažnyčioje lentos buvo uždegta tiek žvakučių, kiek yra mirusių veteranų ir ramovėnų. Klebonas kun. B. Ivanauskas, po atatinkamų maldų, išvardino mirusius veteranus ir ramovėnus. Tariant pavardę, buvo gesinama žvakutė. Pamoksle priminė karių pasiaukojimą, kad gyvieji naudotųsi laisve.

Po pamaldų veteranai suruošė pusryčius, kuriuose dalyvavo atsilankę į pamaldas veteranai su šeimomis ir svečiais, bei ramovėnai.

Lojalumo paradas

Gegužės 1 d. Clevelando veteranai visada ruošia Lojalumo paradą, kuriame dalyvauja amerikiečiai ir kviečiamos visos kitos tautybės. Lietuvius atstovauja ALTo Clevelando skrius. Jis kviečia visas liet. organizacijas dalyvauti, su plakatais ir vėliavomis.

Clevelando ramovėnai paprastai organizuotai visi dalyvauja. Rengimo Komitetas lietuvių dalyvavimą Lojalumo parade didžiai vertina.

KARIUI paremti gegužinė

Clevelando ramovėnai kiekvienais metais surengdavo gegužinę ir gautą pelną persiųsdavo KARIUI paremti. KARIO leidimo parėmime clevelandiečiai iki šių metų pirmavo.

Birželio 25 d. Čiurlionio Ansamblio sodelyje ir patalpose jie ir vėl surengė KARIUI paremti gegužinę. Vakare V. Jokūbaitis įspūdingai iliuminavo sodelį, kuriame ir vyko visa meninė dalis. Vadovavo sk. pirm. Vl. Knystautas. Meninę dalį išpildė šv. Kazimiero lituan. mokyklos jaunesniųjų šokėjų grupė, vadov. Rūtos Mackevičiūtės. Pašoko porą tautinių šokių ir deklamavo pritaikintus eilėraščius. Meninę programą išpildė gerai ir iš gegužinės dalyvių susilaukė ilgo plojimo.

Ramovės centro organų rinkimai

Centro vald. nutarimu **Ramovės** centro organai šiemet renkami korespondenciniu būdu. Clevelande ra-

movėnų buvo sudaryta komisija iš Vl. Braziulio, L. Leknicko ir Ad. Lūžos, kuri, pasinaudodama gegužinės subuvimu ir pravedė rinkimus.

Gegužinės pobūvio proga buvo pasveikinti ir pagerbti Jonai, Vladai, Petrai ir kt. Varduvininkams prisegė po gėlę ir buvo sugiedota Ilgiausių metų.

Kraujo aukojimas Vietnamo kariam

Skyriaus valdyba susitarė su Raudonojo Kryžiaus vadovybe Clevelande duoti Vietname kovojantiems amerikiečiams kraujo. R. K. vadovybė į tai atkreipė didelį dėmesį ir išreiškusi dėkingumą atidarė tai paskirčiai kraujo banką. Birželio 16 d. pirmieji Clevelando ramovėnai: pirm. Vl. Knystautas, V. Jokūbaitis, F. Eidimtas, A. Lūža, A. Kižys ir p. Salomėja Knystautienė šią auką atidavė. Ramovėnų sk. valdyba kviečia visus ramovėnus ir visus kitus prisidėti ir duoti kraujo auką tiems, kurie jį lieja dėl pasaulio apsaugojimo nuo komunizmo vergijos ir tuo pačiu dėl mūsų tėvynės laisvės atgavimo.

Aprūpinimas lietuviška spauda

Clevelando Ramovės sk. valdyba daro pastangas, kad lietuviai kilę iš Clevelando ir patekę į Amerikos kariuomenę Vietname, būtų aprūpinti lietuviška spauda. Skyriaus valdyba prašo Clevelando lietuvius karius, tarnaujančius Amerikos kariuomenėje, kurie norėtų gauti lietuviškos spaudos, pranešti skyriaus valdybos kuriam nors nariui, arba pirm. Vladui Knystautui — 1169 E. 71 St., Cleveland, Ohio.

L. Žvirkalnis

DETROITO ŽINIOS

L.V.S. Ramovės Detroito skyrius, per savo narių visuotiną susirinkimą š. m. gegužės mėn. 20 d. išrinko skyriaus valdomuosius organus. Valdybą sudarė: Jonas Šlepetys — pirmininkas, Leonas Kalvėnas — sekretorius ir Bronius Tatarūnas — iždininkas. Revizijos komisiją: Jurgis Mitkus ir Česys Šadeika.

L. K. K.-Savanorių Sąjungos Detroito skyriaus pirmininkui kūr.-sav. Leonardui Peseckui iš Detroito persikėlus į Čikagą, skyriaus laikiną valdybą sudarė: kūr.-sav. Jurgis Mitkus — pirm., Bronius Tatarūnas — sekret., ir Kostas Mykolaitis — iždin. Revizijos komisiją: kūr.-sav. Kazys Daugvydas ir Jonas Šimkus.

Šiemet L. K. K.-Sav. Sąjungos Detroito skyrius mini savo skyriaus dešimties metų gyvavimo ir veiklos sukaktį. Skyrius, dėl mažo kūrėjų-savanorių skaičiaus, Detroite savo veikla atskirai nesireiškė, bet visuomet buvo uolus talkininkas ir rėmėjas vietinių ramovėnų ir birutininkių veikloje. Detroito skyrius yra vienintėlis laisvame pasaulyje, kuris turi savo vėliavą, kuria, per Lietuvos rengiamas šventes, minėjimus, reprezentuoja Detroite Lietuvos kariuomenės buvusius karius.

Šį skyrių suorganizavo 1956 m. kūr. - savanoris J. Mitkus.

jm.

DARIAUS - GIRĖNO MINĖJIMAS BOSTONE

Liepos 17 d. Amerikos lietuvių veteranų Stepo Dariaus posto salėje, Bostone, buvo iškilmingai pagerbta mūsų didvyrių lakūnų Stepo Dariaus ir Stasio Girėno skridimo per Atlantą 33-jų metų sukaktis.

Minėjimą organizavo Amerikos Legijono Stepo Dariaus postas Nr. 317, padedant L.V.S. "Ramovės" Bostono skyriaus valdybai. Posto vadas Jonas Šilalis atidarė minėjimą iškilmingu Amerikos, Lietuvos, Legijono posto ir vietinio "Ramovės" skyriaus vėliavų įnešimu prie Dariaus - Girėno paveikslų salėje. Po maldos, programos vadovas Ed. Strazdas perdavė juostoje įgrotą apeiginės žuvusių pagerbimo muzikos ir žodžio montažą lietuviškai. Posto valdybos narys B. Cases angliškai perskaitė Dariaus Girėno "Pro Memoria".

Lietuvių B-nės Bostono apylinkės atstovas Br. Kruopis tarė žodį Bostono lietuvių vardu. L. V. S. "Ramovė" Bostono skyriaus pirmininkas J. Vizbaras savo kalboje iškėlė didžiulę Dariaus - Girėno skridimo per Atlantą reikšmę Lietuvai, tautiniu, istoriniu ir patrijotiniu žvilgsniu ir perskaitė didvyrių lakūnų testamentą "Jaunajai Lietuvai". Ed. Strazdas juosta perdavė lietuvių liaudies dainų pynę. Po to, perskaičius žuvusių narių sąrašą, iškilmingas minėjimas buvo baigtas Amerikos ir Lietuvos Himnais. (Žiūr. nuotrauką viršelių 4 psl.)

J. V. Sūduvas

L.K.K.S.S-gos Detroito skyriaus valdyba (iš kairės į dešinę): K.-sav. Bronius Tatarūnas — sekretorius, Jurgis Mitkus — pirmininkas ir Kostas Mykolaitis — iždininkas.

LAIŠKAI REDAKCIJAI

Gegužės mėn. Karyje (viršelio priešpask. psl.) A. Stepulionis rašo, kad buvęs labai nustebintas ir jam atrodo keista, kad aš, atvykęs Klaipėdon 1927 m. vas. mėn. krašto komendanto pareigoms eiti, nežinojau, kad "Klaipėda turėjo M. ir apskr. komendantūrą ir kad aš užginčiju kpt. P. Dirkio aprašymą, kad M. Lacytis buvo pirmuoju Klaipėdos komendantu.

Į tokius A. Stapulionio nepagrįstus man priekaištus turiu pareikšti:

1. Aš žinojau, kad sukilimo vadas J. Budrys 1923 m. pradžioje paskyrė sukilimo metu M. Lacytį Klaipėdos m. komendantu.

Čia nėra, mano manymu, jokio reikalo šauktis Kalmanto, ar Budrienės pagalbos tam faktui įrodyti, nes tikriausiai a. a. J. Budrys bus apie tai savo atsiminimuose parašęs.

2. Aš neginčijau kad M. Lacytis buvo pirmuoju Klaipėdos komendantu sukilimo metu, bet tik pareiškiau, kad pirmuoju oficialiu Centro Vyriausybės paskirtu Klaipėdos krašto komendantu, pagal Ypat. Valst. Aps. Įst., buvau aš;

3. Aš ir dabar užginčiju P. Dirkio teigimą, kad M. L. išbuvo Klaipėdos m. komendantu apie 5 metus, iki 1927 m., nes atvykęs 1927 m. vas. mėn. Klaipėdon jokios komendantūros čia neradau.

4. Aš pageidauju, aiškumo dėliai, kad A. Stapulionis aiškiai pasisakytų, kada jis Klaipėdon atvyko, kada išvyko ir ar jo tarnavimo pulke metu M. Lacyčio komendantūra visą laiką veikė?

5. Ar A. Stapulionis sutinka su P. Dirkio teigimu, kad M. Lacytis Klaipėdos m. komendantu išbuvo iki 1927 m.?

Atrodo, kad A. Stapulionis nesuprato ar nenorėjo suprasti mano laiško viso turinio. Anot jo žodžių ir man dabar labai keista, kad A. S. išnagrinėjo tik visai neesminį dalyką, gi svarbiausią mano pareiškimo dalį paliko nepaliestą, matyt neturėdamas davinių mano samprotavimams paneigti.

Reiškiu pagarbą

Plk. R. Liormonas

ATSAKYMAS p. POV. DIRKIUI

Į p. Pov. Dirkio pareiškimą (š. m. Karys nr. 6) turiu štai ką pasakyti: aš visai nekaltinu p. Pov. Dirkį, kad jis paskelbė M. Lacytį buvus prieš 43 m. Klaipėdos m. komendantu. Tą faktą žinojau dar paskiriant mane Klaipėdos Kr. komendantu 1927 m. vas. mėn. Šį kartą jau ir p. Pov. Dirkis pareiškė, kad tai buvę prieš 43 metus, reiškia 1923 metais sukilimo metu.

Betgi p. Pov. Dirkis savo straipsnyje, pagerbiant gerb. p. M. Lacytį jo 80 m. proga, rašo, kad M. Lacytis išbuvo komendantu net 5 metus, iki 1927 m., taigi atrodytų, kad ne prieš 43 m., o tik prieš 39 m. M. Lacytis dar buvo Klaipėdos m. kom-tu. Kuo remiantis buvo taip skelbiama p. Pov. Dirkis taip ir nesiteikė man paaiškinti. O galėtų tai labai lengvai atlikti, užklausus apie tai tame pačiame Čikagos mieste gyvenantį p. M. Lacytį.

Toliau p. Pov. Dirkis pareiškė, kad metų skaičius yra visai nereikšmingas faktas. Tai kodėl p. P. D. tą metų skaičių visgi paminėjo savo straipsnyje, pagerbiant p. M. Lacyčio veiklą jo 80 metų sukakties proga? Ne "save dėmesin" iškelti parašiau savo pastabas dėl p. Pov. Dirkio straipsnio, o kad patikslinti patį faktą. Klaipėdos krašto kom-to pareigose išbuvau virš 11 metų ir per tą laiką užtektinai atkreipiau į save dėmesį, dėl to ir Tilžės Gestapo kal. teko man sėdėti ilgoką laiką.

Pastaba: p. Pov. Dirkis įrodymui, kad M. Lacytis buvo Klaipėdos komendantu, nurodo Liet. Encikl. XIV tomą, bet ten pat sekančiame sakinyje pasakyta: "Iš šių pareigų pasitraukęs, 1923-1927 tikybos ir muzikos mokytojas Vytauto D. gimnazijoje Klaipėdoje".

Keista — skaitė ir nedaskaitė; jei būtų tai padaręs, — nebūtų kilusi ir ta mūsų polemika.

R. Liormonas

KURIS GI TEISUS?

Š. m. Kario Nr. 2 Pov. Dirkis tvirtina: "Buvęs Vokietijos Reicho karininkas Martynas Lacytis Klaipėdos krašto prijungus prie Didž. Lietuvos 1923 m. sausio 15 d., buvo paskirtas Klaipėdos miesto karo komendantu ir tose pareigose išbuvo iki 1927 m...." (59 psl.).

Plk. K. Liormonas tvirtina: "... nei iš privačių, nei iš oficialių šaltinių neteko man girdėti, kad prieš atvykstant Karo komendantūros steigti (1927 m. vasario mėn.) būtų net 5 metus jau buvęs komendantas ir komendantūra..." (Karys Nr. 4, 1966 m. 128 psl.).

P. Dirkis primeta plk. Liormonui norą istorinį įvykį anuliuoti ir save iškelti, savo tvirtinimą grindžia Liet. Encikl. XIV tomu (Karys Nr. 6, paskut. viršelis).

Liet. Encikl. XIV tome parašyta: "Lacytis Martynas... Po Klaipėdos sukilimo 1923 paskirtas Klaipėdos miesto komendantu. Iš šių pareigų pasitraukęs, 1923-27 tikybos ir muzikos mokytojas..." (30-31 psl.).

Kam toks plk. R. Liormono įžeidimas ir faktų klastojimas?

P. B.

— — —

KARIO puslapiuose iškeltas klausimas: kas gi buvo pats pirmasis iš lietuvių Klaipėdos miesto komendantas?

Kad pirmasis oficialus, Lietuvos vyriausybės paskirtas, Klaipėdos miesto komendantas buvo plk. R. Liormonas, yra aišku ir neginčytina. Tačiau, kas buvo pirmasis faktinis komendantas prieš Lietuvos vyriausybės paskirtąjį? Ir, iš viso, ar toks buvo?

Kada tai, seniau, bekalbant su istoriku dr. Kostu Jurgėla, teko, tarp kitko, išgirsti iš jo tokį jo išgyvenimą Klaipėdoje:

Kelioms dienoms ar savaitėi praėjus po Klaipėdos užėmimo (1923 m. I.15) "Santaros" arbatinėje, Klaipėdos mieste, gerasis žvejas Viesulas, kuris savo pavardę tardavo Vėzols ir kuris 1924 m. pavasarį buvo uosto policijos leitenantas, K. Jurgėlai ir porai kartu buvusių bičiulių pasakojo, kad prieš pat sukilimą jis buvo įkalintas už atsisakymą kalbėtis su teisėju vokiškai, arba per vertėją. Viesulas tikinęs, kad teisėjas turįs mokėti abi kalbas. Sukilimui prasidėjus, jis buvo paleistas iš kalėjimo. "Klaipėdą paėmus, buvau paskirtas komendantu. Tuojaus su pora savanorių automobiliu nuvykau į kalėjimą Holzstrasėje ir pareikalavau pasimatymo su viršininku. Tasai atėjo išsigandęs, manė dabar bus pavarytas iš darbo, ir klausia, ko ponas komendantas malonėsit norėti? Sakau: 'Pirma, nuimk tuos skarmalus nuo namo ir iškabink mūsų vėliavą, o antra, atiduok mano daiktus, kurie čia yra dar likę'". Vėzols pasakodamas smarkiai kvatojo. Mat, ant visų valstybinių pastatų mieste kautynių dieną buvo rastos plėvesuojančios Prancūzijos, Anglijos, Italijos, Japonijos ir Klaipėdos (raudona - geltona) vėliavos, visos ant vieno ir to paties stiebo, viena virš kitos. Tuo tarpu, sukilėlių vėliava buvo žalia - balta - raudona. Už vienos, ar kelių parų, Viesulas buvo paskirtas geležinkelio stoties komendantu, o Martynas Lacytis — miesto komendantu. K. Jurgėla keliais atvejais matė Viesulą stotyje einantį pareigas ir dėvintį chaki spalvos mundurą.

Taigi, atrodytų, kad pirmuoju Klaipėdos miesto komendantu 1923 m. sausio 15 d. bus buvęs Viesulas, kuris vėliau tapo stoties komendantu, o M. Lacytis tapo miesto komendantu. Jie abu buvo "MLS" (Mažosios Lietuvos Sukilimo pareigūnai bet ne Lietuvos vyriausybės. **R.**

Kaina 2 u —c

GERBIAMIEJI KOLEGOS RAMOVĖNAI,

Laikas be pasigailėjimo dilina ir trupina viską be išimties. Jau labai daug mūsų kolegų — Lietuvos karių, priėję jiems likimo skirtą laiko ribą, paliko mus žemės gyventojus amžinai. Kiek daug iš mūsų nesulaikomai artėjame prie tos ribos, kurią peržengę, paliksime čia viską, ko negalime pasiimti, ir išsinešime tai, ko negalėjome ar nesugebėjome palikti. Čia, gerbiamieji, noriu visų paprašyti, kad neišsineštumėt už anapus ribos to, ko jums tenai nebereikės, o čia likusiems tikrai trūks, tai yra — jūsų žinių.

Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos rėmuose veikia grupelė inžinierių, kurių tikslas — paruošti Lietuviškų Techninių Terminų Žodyną. Tai yra didelis darbas, kurį nudirbti reikia daug laiko bei ištvermės, o taip pat ir visokeriopos talkos. Svarbiausia gi, yra tai, kad laiko dantys išgraužia ir iš atminties ypač, tuos dalykus, su kuriais nekasdien susiduriama. Kalbant apie kariškus dalykus, tiems, kurie su jais turėjo reikalo tik metus kitus, dabar jau sunku prisiminti įvairius ginklų, jų dalių bei kitokių kariškų reikmenų pavadinimus. Kas kita tiems, kurie savo gyvenimo didžiumą veik kasdien su tais dalykais reikalų turėjo. Ruošiant tokį, galima sakyti, paminklinį leidinį, būtų tikrai negražu, jeigu jame būtų praleisti Lietuvos Kariuomenės techniniai terminai. Buvę Lietuvos ilgamečiai kariai turėtų jausti pareigą padėti to išvengti, kadangi jiems tie dalykai tebėra gerai žinomi ir dabar, nes tai buvo jų duona kasdieninė.

Gerbiamieji Kolegos, būkite malonūs pagalvoti ir paskirti valandėlę laiko lietuviškiems kariškiems techniniams terminams prisiminti, juos užrašyti ir prisiųsti šių eilučių autoriui žemiau pateikiamu antrašu, kur yra sudaroma LTTžodyno kartoteka. Būtų ypatingai vertinga, jeigu tie žodžiai būtų surašyti ant standartinių kartotekos kortelių, kurių 100 kainuoja apie $1,25. Jų dydis — 3 x 5 colių. Kortelės užpildomos sekančiai: viršuj deinėj — angliškas atitikmuo, viršuj kairėj — lietuviškas terminas (lietuviškai šnekant — įvardas), apačioj dešinėj — vokiškas atitikmuo, apačioj kairėj — rusiškas atitikmuo; kitoje kortelės pusėje — aprašymas dalyko paskirties, jeigu ji nesuprantama savaime. Nėra būtina tiems, kurie jų nežino, tomis kalbomis įvardą užrašyti. Žodynas ruošiamas keturiomis kalbomis, kadangi mūsoji techninė literatūra yra labai varginga. Žinių siekiančiam asmeniui (studentui ar kitam) labai dažnai tenka (Lietuvoje teko ir teks) naudotis literatūra minėtomis kalbomis.

Baigdamas, dar kartą prašau, gerbiamieji Ramovėnai, neišsineškite už anapus to, kas likusiems brangu, — palikite čia.

Su pagarba

inž. Vytautas Vintartas
PLIAS LTTž Org. K-jos P-kas

Terminus prašau siųsti:
V. Vintartas
6547 S. Maplewood
Chicago, Illinois, 60629
U.S.A.

— — —

Juodžių organizacijos, Nat. Assoc. for the Advencement of Colored Peoples, pirmasis prezidentas buvo ne juodis, bet baltasis Joel Spingarn, po jo sekė Arthur Spingarn, šiam pasitraukus, prezidentu tapo Kivie Kaplan.

R.

— — —

Iš Abraham Lincoln Complete Works, ed. by Nicolay and Hay, publ. by the Century Company, 1894, Vol. I, pg. 273: Būdamas Springfielde, Ill., 1858 m. liepos 17 d., savo kalboje Linkolnas pasakė: "Ko aš daugiausia norėčiau, tai atskirti baltąją ir juodąją rases".

— — —

Juodis James Meredithas, kurį Bobby Kennedis, savo laiku, policijos prievarta įkišo į baltųjų universitetą Mississippi valst., šiuo metu randasi Sudane, Afrikoje. Ten jis varo propagandą prieš Ameriką, reikalaudamas ir skatindamas, jog reikia nuversti JAV vyriausybę.

A. O.

— — —

Kalifornijoje, Jim Utt distrikte, gyvena žmogus, apelsinų sodo savininkas. Jam valdžia moka 35 dol. už akrą, kad jis neaugintų tarp apelsinų medelių medvilnės. Nepersenai žemės ūkio taryba jam pranešė, kad medvilnės (kurios jis neaugina) derlių nuėmus, jis spėtų išauginti, antruoju derliumi, kukurūzų. Tačiau, kad tų kukurūzų jis neaugintų, valdžia sutinkanti jam primokėti dar po 35 dol. už akrą.

Jei čia taip veiksmingai tvarkomas žemės ūkis, kodėl netvarkomas muzikos pasaulis? Kodėl negalėtumėm primokėti vabalų (Beatles) pamėgdžiotojams, kad jie nedainuotų?

N. R.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

J. Miškinis — MANOJI DZŪKIJA, Atsiminimai. 192 psl., NIDOS, Londone leidinys.

A. Tulys — INICIALAI PO TILTU, novelės, 156 psl. NIDOS, Londone leidinys.

J. Kapačinskas — SIAUBINGOS DIENOS, 1944-1950 m. atsiminimai. Čikagos Lietuvių Literatūros Draugijos leidinys, 1965 m. 273 psl., gausiai ir gražiai iliustruota ir kietais viršeliais knyga.

ANTROJI PRADALGĖ. Literatūros metraštis. 448 psl. Redagavo K. Barėnas. NIDOS, Londone leidinys.

Gen. St. Dirmantas — SMALENSKO KORIDORIUS IR KAS JAME ĮVYKO PRIEŠ 450 METŲ TIES ORŠA. Atspaudas iš Tautos Praeities II t. 2 kn., Roma 1965 m. 30 psl. su iliustr. Oršos mūšio studija — vertingas įnašas į mūsų karinę istoriją.

Pranas Gavėnas — DIDYSIS REISAS — pedagoginis paauglio vairuotojo patentas. Pradedančiam berniukui maistinga mąstymo medžiaga pristatyta patrauklia forma. Jaunimo Bibliotekos rinkinys. Salezičių leidinys ir spaustuvė, Castelnuovo Don Bosco, Italija, 1966 m. Kaina 2 dol.

BENDRUOMENĖJE IR STOVYKLOJE. Jauniems žmonėms techniškųjų patarimų leidinys. Paruošė A. Saulaičio, S.J. vadovaujamas redakcinis būrelis. 62 psl. brošiūruota. Išl. Pas. Liet. Jaunimo Kongreso Komitetas.

— — —

Kambodijos ministeris pirm. princas Norodom Sihanouk pareiškė amerikiečių spaudos atstovams: "Nežinau kodėl, bet kai aš pasiunčiu studentus į Rusiją studijoms, jie grįžta atgal antikomunistai; tačiau, kai pasiunčiu studentų į Ameriką, jie grįžta raudoni".

A. O.

AUKOJO KARIUI:

5.00 dol. — Morkūnas, K., Euclid, Ohio; 4.00 dol. — Mieželis, Vl., Chicago, Ill.; **3.00 dol.** — Baipšys, St., Beverly Shores, Ind.; Bastys, J. Briarcliff Manor, N. Y.; **2.00 dol.** — Kazlauskas K., Baltimore, Md., Reikalas, N., Chicago, Ill., Skardis, J., S.S. Marie, Can., Šimkus, M. Baltimore, Md.; **1.20 dol.** — Šlapelis, Jz., Cleveland, Ohio; **1.00 dol.** — Ceilius, Jz., Woodhaven, N. Y., Girčys, B., Chicago, Ill., Romanauskas, Z., Philadelphia, Pa., Šidagis, J., Detroit, Mich.; **$.50 dol.** — Kantanavičius, J., Omaha Nebraska.

KARIO nuoširdi padėka!

Dariaus-Girėno 33-jų metų sukakties minėjimo Bostone Legijono posto ir vietinės "Ramovės" valdybos nariai. Iš kairės I-je eilėje sėdi: St. Stankus, p. Krutulienė, J. Krutulis, posto vadas J. Šilalis, J. Vizbaras, Pr. Martinkus, Br. Kruopis; II-je eilėje stovi: St. Morris, J. Romanas, K. Šimėnas, A. Vilėniškis, J. Jonaitis, J. Savčanko, P. Strazdas, B. Cases, B. Thiessen, J. Lekys, E. Balvonis. Ed. Strazdo nuotrauka

L.V.S. RAMOVĖS New Yorko skyrius švenčia 15 metų įsisteigimo ir veiklos sukaktį

Minėjimas įvyks rugsėjo 17 d. 7 v.v. V. Belecko svetainėje Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, N.Y. Programoje — iš pavergtos Tėvynės atvykusio pranešimas, meninė dalis, vakarienė ir šokiai grojant orkestrui. Minėjimas bus šeimyninio pobūdžio: dalyviai kviestiniai.

Prenumerata JAV-se ir užsienyje: Metams — $6.00, pusmečiui — $3.00; atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
KARYS
916 Willoughby Avenue
Brooklyn, N.Y. 11221, U. S. A.

Čekius, arba "Money Order" adresuoti "KARYS" vardu.
Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.
KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą.